Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (scan từ microfilm của Đại Học Cornell)

SỐ THỨ 1239 — NGÀY THỨ HAI 11 SEPTEMBRE 1922 — NGÀY 20 THÁNG BẢY ANNAM NĂM NHÂM-TUẤT — NĂM THỨ 15

DIRECTEUR — PROPRIÉTAIRE
NGUYỄN-VĂN-CỦA

TÉLÉPHONE: 208
Adresse télégraphique:
LUCTINH — SAIGON

GIÁ BÁN
BÔNG-PHÁP NGOẠI-QUỐC
Một năm..... 12$00 15$00
Sáu tháng... 6.$0 ..; 8.00
Ba tháng..... 3.$0 ..; 4.$0

BẢN LẺ MỖI SỐ.... 0$05
Mua báo thì kể từ ngày mồng một và ngày 15 mỗi tháng và phải trả tiền trước.

DEPOT LÉGAL
INDOCHINE
No 191

POUR LES ANNONCES
S'ADRESSER:
A Saigon: aux Bureaux du Journal rue Catinat, 124-126-128 (1er étage)
A Hanoi: aux Bureaux du Trung-Bắc Tân-Văn
A Paris: chez M. M. Maynard & Cie 5, rue Treschot

On traite à forfait pour les contrats de longue durée. Les prix sont payables d'avance.

Thơ, ngân-phiếu và mandats gửi mua báo thì đề ngay cho M. NGUYỄN-VĂN-CỦA, Tổng-lý Lục-tỉnh Tân-Văn, còn bài về đăng báo thì đề cho M. LÊ-HOÀNG-MƯU, chủ bút.

Lục Tỉnh Tân Văn

(LỤC-TỈNH TÂN-VĂN & NAM-TRUNG NHỰT-BÁO RÉUNIS)

南中日報新省六

JOURNAL QUOTIDIEN

NHỰT BÁO xuất bản mỗi ngày, trừ ngày lễ và chúa nhựt

HỘI TUYỂN CỬ

Dự tiên khảo dượt nghị-viên quản-hạt dân
Lời nghị buộc người tranh cử biết tiếng Langsa
Lời bàn của nhà-báo

(Tiếp theo)

Lời của M. Ngô-trung-Tính với nhiều ý kiến thức khác ở trong tỉnh Travinh, đã kể tên hứa qua, bàn về sự lập diễn đàn khảo dượt chư quí tranh cử chức nghị-viên như vậy đó; còn Chánh-phủ Nam-kỳ lại có lập nghị định ban hành, buộc chư vị tài ứng cử, nếu trong tay không sẵn một cái bằng-cấp tài năng, thì phải chịu cho bàn công-phái thuộc tỉnh khảo hạch, may đâu có giấy chứng của bàn công-phái giám khảo ban cho, thì mới đặng ứng tranh.

Lấy sự lập diễn-đàn khảo dượt với lời nghị buộc tài-năng mà suy, thì những tay ra tranh-cử chức nghị-viên quản-hạt hội-đồng kỳ này, chẳng còn phải để như xưa (Xưa không buộc bằng-cấp chi hết) mà hễ thành nhân, làm đặng có thế có lực rồi, chẳng cần lợi, muốn cầu danh, liều-thân « vài bao cô », ra tranh-cử chức nghị-viên cũng đặng; nên chi, thuở Nam-kỳ mới vâng chiếu chỉ lập bàn nghị sự quản-hạt năm đầu, sắp bàn cải cái một cái, không khỏi nào mà dẫn lại đây, không khỏi nào mà không có tay, không hiểu biết một tiếng Langsa, không thể bàn cải nổi một điều nước lắp, vào ngồi giữa hội-nghị mà thay mặt đồi lời cho dân, trực quyền cho hà-tánh. Bởi cớ, bàn bao thành lục; như bình-thường hội đồng « Ủy », hội-đồng « dưa hai tay », hội-đồng « bình-phoòng », vân vân. Nay hai đàng quan dân buộc chặc vậy, thì những tay ra tranh cử hội này, không những phải có tài học thức bên Văn Langsa mà thôi, mà cũng còn phải có tài đặt biệt bên t ếng An-nam là khác. Dường ấy người có tài học bên văn Langsa, mà thiếu tài trí bên khoa Annam, thì không thể trông mong thành nguyện, vì người có tài trí bên Annam, mà thiếu học học vấn bên Langsa, thì cũng không đặng ra tranh cử. Cha cha, nghĩ ra quá ngặt phải chơi! Chẳng hay những tay ra tranh-cử trong các phần tỉnh, mà nhứt là phần tỉnh Bentré-Travinh-Vinhlong Gocông liệu sao? Chẳng hay bốn-ngập-năm-trăm-mười-bảy vị thừa sai tri-cử trong phần tỉnh nầy có chịu vậy chăng?; dầu rằng sự lập diễn-đàn khảo dượt tài trí của M. Ngô-trung-Tính hãy ra đó chẳng qua là một điều ước-ức của năm bảy tay kiến thức hiệp ý nhau làm ; chớ phải là điều quyết định. Chớ như theo nguyện kiến của tôi, tôi chẳng nói lời nghị-định của Chánh-phủ Nam-kỳ buộc về sự hiểu biết tiếng Langsa cho đủ sức đối cãi một cầu chuyện giữa hội là vô ích. Mà tôi cũng chẳng nói sự bàn lập diễn-đàn khảo dượt tài-trí của chư quí vị ra tranh-cử là một điều vức phi lý. Tôi nói cả hai điều buộc về phận người ra tranh-cử chức nghị-viên chẳng điều nào là không bổ ích; song trong đấy còn có chỗ nên bàn cho ra lẽ chánh, lẽ sáng; một là vì thời-thế, hai là vì dân-tâm.

1° — Văn-đề lập diễn-đàn

Trước khi đề lời bàn luận, tôi xin khen tặng ông Ngô-trung-Tính với những tay kiến thức ở Trà vinh đã sáng ý kiến mới-mẻ nầy. Chẳng phải từ buổi mới có chỉ-dụ chấn-chỉnh hội tuyển-cử nghị-viên quản-hạt bổn-quốc, chưa ai để ý lập diễn-đàn mà gợi mới-mẻ. Tôi đã có bàn trước với chư tử đồng-nghiệp, một vài ông, về cái vấn-đề lập diễn-đàn khảo dượt nầy rồi; song bàn ra cho tận lý, tôi còn e có chỗ chưa hợp thời mà làm không thành-tựu đi chăng? Sự tôi bàn lập diễn-đàn không những lập như ý ông Ngô-trung-Tính nói đó, nghĩa là lập chung trong một quận cử, một cái; tôi bàn lập trong mỗi một phần tỉnh một cái, để cho những tay ra ứng cử, trước hết hội nhau tại Saigon, mỗi người phải để lời đoan thệ rằng *không mưu thâm*; ai mà giao ngôn thất ước, thì người ấy sẽ bị triệt hạ; nghĩa là không cho thượng diễn-đàn; rồi đó, ai ra phần tỉnh nào, về phần tỉnh ấy. Các người ra tranh-cử phải hẹn ngày giờ tế-tựu nơi diễn-đàn mỗi tỉnh, mỗi thứ-sai tri-cử tới mà diễn-thuyết cho công bằng để mặc tình người chọn cử. Tỉnh nầy rồi sang tỉnh kia, cho tới hết các tỉnh trong phần quận cử. Làm như vậy không những tránh khỏi sự tệ-tình mua bán thâm như giữa chợ bán tôm bán cá, mà lại có thể tiện cho hàng thừa-sai tri cử chọn nhân tài, khỏi sai lầm mà ra mậu cử. Tưởng ra cái ý kiến nầy đã đặng lòng dân, lại vừa ý nước, vì biết Chánh-phủ mà chấn-chỉnh hội tuyển-cử, dầu nói muốn mở mang cho vừa trình-độ dân, chớ cũng phải hiểu rằng không người ở diệt sự tệ tình thách trả bắn mua từ ấy. Vậy mà tôi nhằng còn e chưa hạp thời mà bỏ. Tại sao gọi chưa hạp thời? — Tôi nói chưa hạp thời là vậy:

Mình và chẳng là dân hại quốc; dầu đặng lòng Chánh-phủ Langsa lấy nhân-quyền công-lý mà bậu dãi đi nữa, mình cũng phải hiểu mình mà để chỗ kinh nhường kiên nể; nếu mình quên mình là ai, làm điều vượt bực quá thì phải bị họa-sanh.

Giá lao nước dạo bộ tả mây làng, một mình mình ngất, chớ mình mình hơn.

Cái người tuổi-tác chẳng mấy, tánh-tình dường ấy; bèn lấy cái lối ra cem cho biết. Từ cái câu đưa « Làm sao người ta là người ta » trong lòng tôi vẫn đã ghi tạc rồi, vậy sao lục lại cái bài luận dưới nầy để cống-đồng-lâm :

⁂

« Người ta ở đời, tức là ở với người, « ở với người, tức là ở chung với mỗi « người. Từ gia-đình cho đến xã-hội, « từ xã-hội cho đến quốc-tộc, tức phải « có một phần trách-nhậm ở trong « ấy, ấy mới gọi là người ta : làm « người ta, không những là một bộ « máy biết cục-cựa — đối biết ăn, khát « biết uống, một biết nghỉ, đau biết « rên uậy thôi, làm người ta, phải biết « hiệp-quần, biết đi-chuông, biết giúp « nước, biết thương nhà ; nói tóm, là « phải biết những việc nào mình làm « được thì mình phải làm, việc nào « mình làm không được thì mình « không lọm làm. Bằng mỗi việc mỗi « làm, mà không việc nào làm cho nên « dáng, mỗi điều mỗi gánh, mà không « điều nào gánh cho nên thân, dường « ấy, dầu không ai dám nói mình « không phải là người, mà kỳ thiệt « mình là một cái máy thây đi thịt « chạy đó vậy. Người ta là người ta « không phải đợi đến bực như ông « Thánh, ông Hiền, ông hàng, hào-« kiệt, v. v... kia vậy, mỗi gói rằng « người ta ; làm người ta tức phải « sưng cái trách-nhậm của mình đã « chịu, cái tư-cách của mình sẵn có « mà làm, thì tức nhiên mình là người « ta, chớ gì ? Chớ có ai bảo mình bơi « thuyền trên nài, đua ngựa ngoài « khơi rồi người ta mới là người ta « đâu.

« Như cuộc cải-lương tuyển-cử Hội-đồng quản-hạt nhà-nước đã sắp đặt cho quốc-dân mình tới đây, thì quốc-dân mình phải biết rằng, nếu mình đã dự được hàng thừa-sai, thì phải « giữ cái trách-nhậm của thừa-sai đó « đối với công việc của mình đặng làm « mà làm ; dự được hàng tranh-cử, « thì phải biết cái chức-vụ của cái « chức mình muốn làm đó có hợp với « tư-cách của mình chăng. Làm thừa-« sai phải biết là thâm ấy, là mạng-« vận chung của cả quốc-dân, không « phải gia có trong năm ba đồng « chức-phận mình là của dân công-« cử, không phải cái chức của triều-« đình phong cho mình. Ấy vậy mà nhiều « Hội-đồng nầy, một là những vị thừa « sai, hai là những nhà tranh-cử ; hễ « dự được cái quyền thừa-sai, thì phải « lành lấy cái trách-nhậm thừa-sai « mà thi-thố, dự được cái ngôi tranh-« cử, thì cũng phải biết cái tài-năng « người tranh-cử ra thế nào, thì cái « thâm có giá-trị, chức Hội-đồng mới « sang cho.

« Vậy dưới đây tôi xin lấy cái vấn-« đề ở trước cầu đầu bài để đối với « cuộc tuyển-cử Hội-đồng quản-hạt là « một cái vấn-đề thiết-thời của quốc-« dân mình buổi nầy mà luận thêm ra, « hoặc may có bỏ chi chút-đỉnh cho « xã-hội mình buổi nầy, thì là mong « lắm vậy.

(Còn nữa)

Trung-Trực lược thuật.

Ý-KIẾN CỦA MỘT NHÀ HỌC CŨ
ĐỐI VỚI CUỘC CHẤN-CHỈNH HỘI-ĐỒNG QUẢN-HẠT
(7)

Tôi vừa tay tiếp lấy cái tập của người, thì người cũng vừa nói rằng : « Ngài ơi ! một đời cái tinh-thần hủ-lậu của tôi đều dồn cứng, trong một chuyện nầy, có chỗ sai sót, nhờ ngài phủ-chánh cho, ấy là lòng tôi trông mong lắm. »

Tôi miệng vừa trả lời không dám, mà mắt vừa liết xem cái tựa : thì thấy trên đầu bài để bảy chữ lớn thường

« Làm sao người ta là người ta ? »

Tôi không dám vội-vàn đó ra xem, nhưng trong lòng sẵn đã trầm tưởng ông nầy là một ông cái khi-phách rất cao-thượng, bình-sanh lấy cái chương-trực làm sự-nghiệp, thế thì cuộc tuyển cử cải-lương nầy — trong cái mục : Làm sao người ta là người ta, có lẽ người đã đại-luận nhiều điều thâm-thiết về cái mục-đích ấy, chớ chẳng không. Nghĩ rồi, bèn xếp lại làm tư, để vào tuổi và thưa rằng : Kính bác, những lời bác day trước đó, tôi xin vưng ; kế cơm nước xong rồi, mạnh ai nấy ngã.

Rạng ngày, điểm-tâm, tàu súp-lê, người chia bước

Cô-hạt thơ ngâm biệt rằng :

Nước chảy non tro trọi,
Người đi cảnh quanh hiu!
Nước, non, người, cảnh vậy,
Sự thế khó trăm chiu.

Người cũng cảm-tình mà họa lại rằng :

Chữ tình nặng kia chẳng ?
Biết xử vậy, thì mình đâu nào mà làm nghị viên vào giữa hội thay mặt đổi lời cho dân, cũng phải biết lấy cam-ngôn mĩ-từ mà nắn-nì ỷ-ôi cùng người để xin nói tay cho dân chúng ; chớ chẳng phải nói mình có quyền, chẳng biết người biết ta, vào hội chống chỏi cùng người làm cho chánh lòng chánh-phủ mà mang điều bất nghĩa. Vậy thì ta có cần lập diễn-đàn cho những tay ra tranh cử diễn-thuyết chăng ? Chẳng cần ! Vì còn sợ e các đẳng ấy đem những việc làm không đặng đối gạt lòng thừa-sai cho đặng phiếm mình chăng ? Há chẳng e có kẻ tánh chưa thuần, thượng diễn đàn bày tỏ những điều nghịch ý mà gây rối đi chăng ? Há chẳng e trong việc công mà có điều tư ý làm ra công-tư lẫn lộn đi chăng ? Há chẳng tưởng trong hạng thừa-sai tri cử phần nhiều, chưa có lòng sốt sắng đi ngõ mà ngộ điều-thuyết đặng tìm biết tài trí của nhà tranh cử kia sao ? Cực chẳng đã bọ phải bỏ công ăn việc làm, chịu tốn phí mà đến thôi chợ ; nào họ có mong mỏi đều chi khác hơn. Nếu buộc mỗi tỉnh phải cử bàn Uỷ-viên trí cử mà chứng diễn, mà dự thính, thì ai ra mà cử đặt ? Cử ai vào bàn Uỷ-viên mà đi như ý ông Ngô-trung-Tính chỉ bày ra đó ? Tôi tưởng ý kiến đó tuy chẳng phải vô ích hay là phi lý, song chẳng phải để mà làm đặng hoàn toàn ; lại còn phải e lòng người hay lấy công làm tư, lấy tư làm công mà sanh tệ. Chi bằng, để mặc tình đời thì hay hơn ; miễng đặng các nhà tranh-cử tựu nhau tại Saigon mà để lời đoan thệ giữa một buổi nhóm người tai mắt, rằng chẳng mưu thâm như mọi khi. Đặng vậy cũng đủ mà gìn giữ phép công, ai có tài-trí thì hơn, của nhiều không lấn thế.

2 — Văn đề buộc biết tiếng Langsa

Bây giờ tôi xin bàn tới lời nghị buộc nhà tranh cử phải hiểu biết đủ tiếng Langsa.

Trước kia tôi đã nói lời nghị-buộc vậy chẳng phải là vô ích hay là phi lý ; song buộc vậy có hẹp cho nhà tài đức không biết tiếng Langsa mà đặng lòng dân yêu chuộng, Phàm trong hội nào cũng vậy, tưởng như hội-viên đều là người Langsa thì thôi, chớ hễ có một hai vị khác nước, thì hãng có sẵn thông ngôn luôn. Ấy là điều tưởng tới bao giờ cũng chưa bỏ đặng, cho hay làm như thế đã không đặng tiện, mất thì giờ, lại còn có khi sanh điều trở ngại, vì thông-ngôn. Nếu nay nghị-định buộc nhà tranh cử phải biết tiếng Langsa đủ dùng mà cải đổi giữa hội, thì tiện cho hội, khỏi dùng thông-ngôn, mà bất tiện cho người có tài-đức, đặng lòng dân yêu chuộng mà không biết tiếng Langsa.

Vã lại trước kia, tôi đã có nói chọn nghị-viên, theo thời thế phải chọn người có trí có học, tánh tình thuần hậu đề vào hội chung lo với Chánh-phủ cho nên đều ích quốc lợi dân, để biết lấy cam ngôn mĩ từ mà đối đãi với Nhà-nước Langsa, xin nói tay cho con dân Annam nhờ đức mở mang, chớ hằng phải chọn người vào đấy mà chẳng chỏi với Nhà-nước, lấy quyền mà đối cãi với Chánh-phủ, gây nên điều trở ngại mà trễ bước đường tấn hóa của dân và làm chênh lòng Nhà-nước. Vậy thì, miễn dân là người biểu đức, có tài, có trí, đặng lòng dân yêu chuộng thì cứ vào thay mặt đổi lời cho dân, bà cần biết tiếng Langsa, có tài học, mà lòng dân không kính phục.

Tóm lại, theo như ý tôi đã bàn riêng trên đây, thì sự lập diễn-đàn chọn tài như ý ông Ngô-trung-Tính bàn đó, chẳng nên làm ; e chẳng hợp thời mà không thành, lại sanh sự bất minh, công tư lẫn lộn. Còn nghị-định buộc nhà tranh cử phải hiểu biết tiếng Langsa, xét kỹ, hợp cho người có tài đức, có thể giúp ích cho nước cho dân, mà vì không biết tiếng Langsa, nên không đặng chọn.

LÊ-HOÀNG-MƯU.

Vô-tuyến điện

Paris ngày 7 Septembre 1922

Tin Xu-ích

Tại thành Chamonix, bà Sembat tự tử.

Tai hại tại Whitehaven

Người ta đem lên được 25 cái thây người. 55 người bị hại kể có 40.

HỈ TÍN

Mới tiếp tin ông Huỳnh-đình-Tựu là quan Cai-trạng về Gia-định, mới ngày 10 Septembre 1922, dự lễ sơ vấn cho lịnh lang là Huỳnh-đình-Trang.

Bổn-báo đồng nhân kính lời mừng và chúc cho việc thơ mai vui đẹp.

L. T. T. V.

Đông-Pháp Thời-sự

NAM-KỲ

Khỏi chết là may

SAIGON. — Thằng bồi của lò bánh mì tên là Lê-văn-Đạm, chủ sai đem bánh đem người. Chẳng biết khi ra đi nó nghỉ ở đâu mà đến đổi bị xe-lửa đụng một cái văng ra, bánh mì lọt-đọt, nhưng mà cũng may là nó không chết.

Sao nhiều mà cho vừa lòng xe kéo

Thật có nhiều người xe-kéo, bọ có tính tham ăn lắng. Khách cho bao nhiêu họ cũng đòi thêm. bởi thế hôm bọ có xảy ra một vụ như vầy : Có người mợ đi xe tới đâu thì chẳng biết, mà tên xe-bao nói rằng đi 3 góc, trả có 5 cắt. Hai người cải lẫy nhau tên xe-kéo nắm áo người mợ.

Đến bót ông cò xử êm.

Trút tội

M. Hong-Thế bán rượu ở tại vườn thủ đêm thưa rằng tên nầu ăn của người trấn lấy một cái rương sắt đựng 59 ổ 50 và một cái xe-máy giá đáng 55 đồng.

Muốn ở tù

M. Massatoma Baba quảng-tỷ một tiệm buôn ở đường Boulevard Charner số 19, có đến thưa rằng sĩ đồ ăn cắp của va một số bạc 26 $ 35 và đồ-đạc đáng 15 đồng.

Càng là gan

Ông Cèro thay mặt cho hãng Jacque & Cie đến thưa ai không biết trèo vô lấy 100 ki-lô gôm giá đáng 500 đồng.

Mẹ liều con hư

SOCTRĂNG. — Mới nghe nói chư-tôn ngỡ là nói việc người con gái nào đó, chớ chẳng dè nói việc tên Năm con của Thi-Bền bỏ với ông *Pinot* quảng-tỷ nhà Bungalow Sốctrăng.

Vẫn hồm sáu tây ông *Pinot* xét sổ thì thấy mất 124 đồng. Ngặt không có lông nào mà... Thấy làm vậy, nên giao cho bổ thưa tết. Mấy ông mẹ con Trui-Năm nước quần áo mới và lại có tiền nữa, thì ai cũng đem lòng nghi cho nó, nhưng mà hiện giờ nó đã đồng lên Saigon rồi.

Đông-Pháp Thời-sự

NAM-KỲ

Khỏi chết là may

SAIGON. — Thằng bồi của lò bánh mì tên là Lê-văn-Đạm, chủ sai đem bánh đem người. Chẳng biết khi ra đi nó nghỉ ở đâu mà đến đổi bị xe-lửa đụng một cái văng ra, bánh mì lọt-đọt, nhưng mà cũng may là nó không chết.

Sao nhiều mà cho vừa lòng xe kéo

Thật có nhiều người xe-kéo, bọ có tính tham ăn lắng. Khách cho bao nhiêu họ cũng đòi thêm. bởi thế hôm bọ có xảy ra một vụ như vầy : Có người mợ đi xe tới đâu thì chẳng biết, mà tên xe-bao nói rằng đi 3 góc, trả có 5 cắt. Hai người cải lẫy nhau tên xe-kéo nắm áo người mợ.

Đến bót ông cò xử êm.

Trút tội

M. Hong-Thế bán rượu ở tại vườn thủ đêm thưa rằng tên nầu ăn của người trấn lấy một cái rương sắt đựng 59 ổ 50 và một cái xe-máy giá đáng 55 đồng.

Muốn ở tù

M. Massatoma Baba quảng-tỷ một tiệm buôn ở đường Boulevard Charner số 19, có đến thưa rằng sĩ đồ ăn cắp của va một số bạc 26 $ 35 và đồ-đạc đáng 15 đồng.

Càng là gan

Ông Cèro thay mặt cho hãng Jacque & Cie đến thưa ai không biết trèo vô lấy 100 ki-lô gôm giá đáng 500 đồng.

Mẹ liều con hư

SOCTRĂNG. — Mới nghe nói chư-tôn ngỡ là nói việc người con gái nào đó, chớ chẳng dè nói việc tên Năm con của Thi-Bền bỏ với ông *Pinot* quảng-tỷ nhà Bungalow Sốctrăng.

Vẫn hồm sáu tây ông *Pinot* xét sổ thì thấy mất 124 đồng. Ngặt không có lông nào mà... Thấy làm vậy, nên giao cho bổ thưa tết. Mấy ông mẹ con Trui-Năm nước quần áo mới và lại có tiền nữa, thì ai cũng đem lòng nghi cho nó, nhưng mà hiện giờ nó đã đồng lên Saigon rồi.

Tháng bảy chưa làm chay
Ăn cướp trỏi phá chùa

Ngày 3 septembre 1922, Ông Mai-như-Hảo 62 tuổi, giáo-thọ trong chùa ở làng Tân-an (Chaudoc), trong đêm 2 rạng mặt 3 Septembre lối 4 giờ khuya, một đứng ăn cướp là ở trước chùa, làm bộ nại không được ; thấy chẳng biết sự chi ; mới mở cửa chùa, ra đặng hỏi coi cho biết chẳng đề, mới dưng chưng đám ăn cướp xúp ngoài cửa. Thấy mở cửa vừa lò ra nó đổ cho thấy một bầu nguy trăng lẻ xuống đất, đã vậy nó còn đổ cho thấy mấy cây nguang lưng, chúng nó tính đem thấy về Tây-Ninh. Cách một hồi thì thấy nó vô lục tiền bạc lấy hết rồi buồm; còn trong chùa Sãi và Vãi thì tâm phan ly nạo. Chúng ăn cướp đi rồi ; chay về thăm chùa rồi la làng theo không rộ phép), làng xóm chay tới thì trọ nhìn nhau, kẻm cho thấy xuống nhà thương. Tôi nợi quan thấy lấy chỗ vít ra từ miếng sợ; quan thấy may chỗ vít lại; bửu nay đã khỏe mới rồi; thấy vậy cũng mừng, chớ chẳng b ết ngay nào thấy lành tục tâm tiên. Vái cùng Phật giúp thấy cho bịnh cần mau hết đặng chớ dất-đạo sẽ theo về tiên cảnh.

Tự tử cũng là Thầy-chùa

CHÂU-ĐỐC. — Ngày 5 Septembre 1922 lối 5 giờ chiều có một sải hiệu là Lucia - Nữ, 18 tuổi, ở đường làng Tritou Công Thuận-bè cưỡng biết còn nhỏ t. Đi không chịu ở tu hành, hay là Khmock (ma) xuôi dục nên đông cửa nhà tư (là nhà ở học kinh một mình cũng trong vòng chùa) lấy dao mà cắt họng; chòng gái trong chùa thấy máu chảy ra ngoài ; mới la lên chạy đến Hué-thương (Lục-tỉnh) tới đặp cứu vô, thấy tự sự đi báo cho quan chủ quận hay. Quan chủ quận cho lấy Bửu-dương Nguyễn-hữu - Hòa đi khám, thấy Bửu-dương khám rồi bỏ rịch rồi cho chở về nhà thương.

Đến ngày 6 Septembre tới nhà thương quan thấy khám thấy đứt cuống họng, song may. Phật còn độ, 3 cái gân máu không đứt; nếu đứt thì chắc chẳng về Thiên-Trước. Vì tu chưa đắt đạo nên phải ở lại Dương-trần; đợi thành chánh-quả sẽ về luôn với thầy Mai-như-Hảo trên đó.

Cố mệt cận

BA-RIA. — Tại làng Long-hương có tên Nguyễn-văn-Biết, 20 tuổi, là người thợ chài lưới mới hôm ngày 18 Août đi lặng hụp bắt cá lâm sao không biết mà bị phải cá mập phập nhằm tay May đứt có một miếng mà thôi không thì đã cụt tay rồi.

Chỗ-sái

Trong hai hướng truyền bốn thứ 2 ngày 4 Septembre chỗ-sáu.

« Lão Pena nầy lấy tiền ấy mà lo khỏi « chưng linh, mua nhà cửa tại Quốt - cốt « (West coil) và trở về xứ xở bên Ang - lê « (England) mua nhà cửa tại Quốt - cốt « (West coil) gần Bọc-khiêu-ri và vô ý ẩn công đem sái chỗ, xin chư khán quan hỉ xả.

Ăn cướp ba đồng bạc

BÀ-RỊA Lối 2 giờ khuya đêm 30 rạng mặt 31 Août có bọn 6 đứa ăn cướp xách bảo cho tôi đặng cứu vớ nhà của vợ chồng tên Nguyễn-văn-Học, 53 tuổi, ở làng Long-điền xóm Bảo-chay mà đánh hai vợ chồng 3 đứa bầu mình máy bẻ, nhưng lấy được có 3 đồng bạc mà thôi (vậy mà cũng đi ăn cướp ; ăn gì !) : Nghe đâu tài ấu khai biết mặt tên Thược và tên Thảo là người kế cận vì thủ riêng nên đem ăn cướp tới đánh. Luật buộc bắt 8 gã cầm khám, song 6 tụ nhiên về nhà, còn nên 2 gã chưa bắt. Ai chịu chia ăn cướp bao giờ ?!.

Gian phu dâm phụ

VĨNHHÒA. — Hôm bữa đám tang một người trong làng vừa đóng quân có xảy ra một việc, khiến người trong đám thấy ưu phiền ; số là tên hương chánh K... trước ở Tân-lập sau về Vĩnh-hòa làm ăn ; chẳng biết tr ơn rồi tình ý chi với Ng.-thị-Ch... là vợ của thủ bộ T... hay không, mà trong bữa đám tang ấy, hai người đi ngầm-vầm công việc ; rồi lại ở ý bơ hờ ra ý đưa thương dẫn tới thay chồng thị-Ch... cũng để ý thấy tình ý hương chánh K... với vợ mình như vậy ; thì để ý rình rập. . . . . ; đang khi hai người bèn gặp nhau một chỗ trong vườn nhà xách rựa lên lên lên rình trong khu rừng ấy, mà chờ. . . . Cơ khổ thằng chết với con mẹ dưới nầy mới rõ rèn. bước vào vụ con nội-ngữ có đi chỉ đến mà phòng ; nên đến đó rồi thì là cây lới làm giường ; nón làm gối, mắc xúc tung hoành trong vườn hoa bụ. Hay đâu đang cơn vui vầy cười cợt, xảy nghe một tiếng quát vào ngọ ngoại lại thì lồng rựa chém ngay vào mồng. . . . . Hương chánh K... lác hai đứa hoảng hồn chồi dậy chạy ; thì bị tiếp luôn một rựa nữa cũng gần bên tử đó, qui lăn. Thủ bộ T... luôn khi cầm rựa chém ngay lại bập chuối ; rựa nữa. Hương chánh K... khi ấy rén la thất thần, mau chạy linh láng, tuy vậy cho cũng rán lết vào trong buồi chồi kia mà ẩn, song rị quân chẳng có, thân thể trần truồn, tiếng rên siết phát ghê, người qua lại nghe rên càng rớn ốc. Còn tên Thủ bộ T... chém rồi, ngó ngoại lại thấy quân, nón rớn Hương chánh K.. còn giữ trên nhánh cây, bèn lấy, rồi la làng lên ; làng chay tiếp, rồi đó t ! Thủ bộ T... thuật lại vì lấy đồ đó, mà cớ đề làm tang, với một đôi guốc. Khi đem về vì tang cớ răng răng, nên Hương-chánh K.. . vẫn không thể chối cãi được ; làng lấy khai rồi đay đem Hương-chánh K... vào nhà thương bổ rịt, đợi lành mạnh quan trên sẽ phân xử.

LỜI RAO

Bổn bạn « *Nghĩa-đồng-bang* » muốn mở thêm cho nhiều tay diễn kích giỏi, hầu có đông người làm tuồng, nên bổn bạn muốn mời người đồng mối vai tuồng và đặng phòng khi đau ốm. Bởi thế bổn bạn muốn cần dùng thêm tay diễn kích xã-i-trong gấu và muốn giúp cho bổn bạn thì xin viết thơ cho M. *Jacob* ở 62, *Quai Tretard Cholon*, không thì đến giáp mặt mà thương nghị.

Nguyệt bổng bổn bạn sẽ tây theo tài bộ mà định từ 2$ đồng cho đến 60 đồng.

NGHĨA ĐỒNG-BANG

N. B. — Ấy vậy những người nào có thiệt sắc muốn ra hát thì nên đến thương nghị với M. Jacob vẫn là người biết bậu dải người phu sự của nghề, a phải biết rằng nghề hát cải-lương vẫn là một nghề hay, nghề tốt v. v. nên nên người phương Âu cho là nghệ-thuật, chớ tưởng là nghề hèn hạ. Ấy là lẽ tất-yếu.

TRẦN-VĂN-CHIM,

HƠI
trái đất ở xứ
Hướng tr
Bài ký - từ Huế đến
Văn
Bởi-thanh Văn-a
Phàm muốn định làm một
cho thấu đáo thì phải đứng
kịp mà đi-tinh ; bạ điều ky
hơn muốn, tiếng của va
tôi đã sắn có cơ hội
đi đến Vân-nam-phủ.
Đang con đường hành t
duy có đường hỏa-xa từ H
chỉ nội hai giờ chay đượ
từ Bảo-hà đến Vinh lối
suốt một ngày đường rồi
lại từ Vinh đến Vân - nam
1.001 kilomètres mà đi xe-
ngày thôi. — Tổng cộng cả
trong năm ngày hai giờ
1.444 kilomètres.
Xe lửa xứ Đông-pháp nầy
xứ khác, nghĩa là không c
đêm vì xe không có phòng
khách đi đêm. Tuy vậy mà
thiệp như thế nầy cũng đ
sướng, cho nên người đi đa
phí, tốn vài đồng. Được 12 n
chỉnh đẹp đẽ trong khi đợi
là sự khoái lạc cho đời ngư
bớt cái ngán văn-nhơn n
hoa ra thời cần biết bao th
thêm « nhàm - chán - ngươ
chỉ nước qua mấy đầu ruộ
bải đa ký trong lốc bánh tr
Sau khi đến Đông-hà là
Quảng-bình để ăn cơm n
công nạp gửi thư-tín thôi-
lại theo hướng bắc mà
khoản hai bề giờ chiếm mộ
số tại dưới chơn đèo ngang
hai tỉnh Quảng-bình và Hà
phải xuống đi bộ để cho c
sửa bành xe.
Tôi đi đến nơi thì trời đã
hành hắn xứ, vào độ tối nó
người thiếu-niên, tôi hỏi đ
thủ ở trong các miếu rượ
là beo rừng, gấu, hươu.
người ở chỉ cho một cái
chừng 30 tuổi ở trong bọ
đem xem sửa bành xe ấy mấ
sẽ sẵ thuật chuyện xe-hỏa
nghe. Tôi bèn kêu đến, thơ
tôi mới cách vui vẻ mà tôi m
ngăn cái cớ sự mà tôi mi
Tôi bảo anh ta thuật lại tai
sao mà tránh khỏi sự nguy
đáp rằng : « Năm ngoái tôi
ở trong hốc núi tôi đi tá
người ban tôi, nên đã bị n
rết đỏ tấn hại, nó quấn
tôi, nhưng may thay tôi
mà được sanh-tồn đến b
được nó, bản đã nó được
thể đã tiện trong mấy lo
Anh ta nói trong lối nầy
tay bèn tả vận quần lại và
ở sau lưng trên đùa rất là
Anh ta lại nói rằng nhờ c
rị vào những chỗ ấy nó
thời khắc. Tôi nghe câu
mà nghĩ anh ta cũng thậ
thay, tôi chúc anh vài lời v
biết. Cần đến đây ngoại
cảnh non xanh nước biếc
tử chẳng khác nào non
giới tiên Thừa - Thiên v
những chỉ thua về tế-cơ
đã thấy nơi nơi sắp sửa
một cái cửa ải sở sở xây
sự-tích. Ấy là cái cửa tiền
cái hàng-thế của Nam-Trị
lấy theo thứ nhì Hoành-sơ
là Trấn-hải-đông-quan
đối với cửa Hải-vân-quan
cũng đồng một xứ cũ-kiế
sách của Nam-Triều đã gh
trương gì ấy về vụ trang c
một nơi cũ-hiền có cái
tráng trong buổi loạn - l
cũng người Bắc tranh đ
chiến trường rồi gồm g
cửa ấy không còn cái qu
sơn thổ-vũ, nhưng trông
ngồi kia, cái hình đơn s
cho người sinh biết bao
chan chứa, cái bệ niệm
nước thật đáng kính đáng
Chỉ trong vài mươi phú
đã vượt khỏi đèo-ngang.
lomètres nữa thôi đã đ
một bến đường, về phía t
bia đá dựng trong một cá
ở gần mé bến đường cũng
sải bia kỷ-niệm của kẻ
giòng lịch nhỏ của huyện
Công-sứ Sandré và quan
Hàn, nay ngã-hiệu thông
Đông-các-Võ-hiển-điện Đ
Những người cầm-may
hay là chỏ thợ chụp
luật lệ đã định số ngư
người đông riêng mỗi vai tuồng và
đặng phòng khi đau ốm. Bởi thế bổn
bạn muốn cần dùng thêm tay diễn kích
xã-i-trong gấu và muốn giúp cho bổn bạn
thì xin viết thơ cho M. *Jacob* ở 62, *Quai Tretard Cholon*, không thì đến giáp mặt mà thương nghị.
Nguyệt bổng bổn bạn sẽ tây theo tài bộ mà định từ 2$ đồng cho đến 60 đồng.
NGHĨA ĐỒNG-BANG
N. B. — Ấy vậy những người nào có thiệt sắc muốn ra hát thì nên đến thương nghị với M. Jacob vẫn là người biết bậu dải người phu sự của nghề, a phải biết rằng nghề hát cải-lương vẫn là một nghề hay, nghề tốt v. v. nên nên người phương Âu cho là nghệ-thuật, chớ tưởng là nghề hèn hạ. Ấy là lẽ tất-yếu.
TRẦN-VĂN-CHIM,

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (scan từ microfilm của Đại Học Cornell)

HỠI NGƯỜI ANNAM Chớ nên lộn thuốc của Ngoại-quốc với thuốc Xứ Algérie là Thuộc-địa Langsa. Hễ biết lựa thuốc rời và thuốc trái đất ở xứ Algérie mà hút, thì tức là dùng đồ thổ sãng Algérie quả thiệt là đồ thổ sãng Đại-pháp và chẳng có thứ thuốc nào ngon bằng. Hãy nên hút thuốc hiệu ***Trái Đất***

Hướng truyền

Bài ký « từ Huế đến Vân-nam-phủ. »

Bùi-thanh Vân-soạn.

Phàm muốn định làm một công việc gì cho thấu đáo ắt phải dùng đến ba điều cần kíp mà sử-linh; ba điều ấy tức là cái lòng ham muốn, tiền của và thời giờ. — Vậy tôi đã sẵn có cả ba thời cử-bộ đăng-trình đi đến Vân-nam-phủ.

Dùng con đường hành trình cho tiện lợi duy có đường hỏa-xa từ Huế ra Đông-hà chỉ nội hai giờ chạy được 70 kilomètres; từ Đông-hà đến Vịnh lại đi bằng xe hơi; suốt một ngày dong ruổi 293 kilomètres; lại từ Vịnh đến Vân-nam-phủ đường đi 1.081 kilomètres mà đi xe-lửa chỉ có bốn ngày thôi. — Tổng cộng cái hành-trình nầy trong năm ngày hai giờ đường dài đến 1.444 kilomètres.

Xe lửa xứ Đông-pháp nầy chẳng như các xứ khác, nghĩa là không chạy trong ban đêm vì xe không có phòng ngủ để cho hành khách đi đêm. Tuy vậy mà hành trình tiện-thiệp như thế nầy cũng đã gọi rằng sung sướng, cho nên người đi đường có tiếc gì sự phí tổn vào đâu. Đáng lẽ những cái phong cảnh đẹp đẽ trong lúc hành trình nầy biết bao là sự khoái lạc cho đời người, nếu lấy ngòi bút của người văn-nhơn mặc-khách mà tả họa ra thời còn biết bao nhiêu là lời-gấm-thêu chàng-châu-ngọc. Còn như tôi đây chỉ lược qua mấy điều vắn tắt gọi là kể sơ bài du ký trong lúc hành trình của tôi.

Sau khi đến Đông-hà là nơi tỉnh-lỵ tỉnh Quảng-bình để ăn cơm mai và đổ đầu xe cùng nạp gửi thư-tín thời-đúng 12 giờ, xe lại theo hướng bắc mà ruổi rong. Vào khoản hai ba giờ chiều một bánh xe hơi bị nổ tại dưới chưn đèo ngang là nơi giới hạn hai tỉnh Quảng-bình và Hà-tỉnh, chúng tôi phải xuống đi bộ để cho người cầm máy sửa bánh xe.

Tôi đi đến nhà trọ của một người lãnh-binh bản xứ, vào đó tôi nói chuyện với một người thiếu-niên, tôi hỏi đến sự loài mãnh-thú ở trong các miền rừng ở đèo ấy, như là heo rừng, gấu, hươu, nai v. v. thời người ấy chỉ cho một người đàn ông chừng 30 tuổi ở trong bọn những người đến xem sửa bánh xe ấy mà nói rằng người nầy sẽ thuật chuyện xa-liệp của nó cho ông nghe. Tôi bèn kêu đến, thời người đến với tôi một cách vui vẻ hình như đã hiểu ngầm cái cớ sự mà tôi muốn hỏi anh ta. Tôi bảo anh ta thuật lại tường tất rằng làm sao mà tránh khỏi sự nguy hiểm. Anh ta đáp rằng: «Năm ngoái tôi săn heo rừng ở trong hóc núi tôi đi tách riêng những người bạn tôi, nên đã bị một con gấu đen rất dữ nó tàn hại, nó quào xé cả thân hình tôi, nhưng may thay nhờ có một cái rựa mà được sanh-tồn đến bây giờ, lại giết được nó, bán da nó được ba đồng mới có thể đủ tiêu trong mấy lúc dưỡng bệnh. Anh ta nói xong lại giơ cho tôi xem cái cổ tay bên tả vặn quặp lại và những cái thẹo ở sau lưng trên đầu rất là ghê gớm thay. Anh ta lại nói rằng nhờ dùng rau muống rịt vào những chỗ ấy nội trong tám ngày thời lành cả. Tôi nghe cũng lấy làm áo não mà nghĩ anh ta cũng thật đã dạn truân thay, tôi chúc anh vài lời rồi lên xe mà từ biệt. Cần đến đèo ngang xem cái phong cảnh sơn thủy cũng có vẻ thanh kỳ linh tú chẳng khác nào nơi Hải-vân-quan giáp giới tỉnh Thừa-Thiên và Quảng-Nam; những chỉ thua về lẽ cứ-hiểm là đèo nầy đã thấp mà lại ngắn. Ở trên đỉnh đèo có một cái cửa ải sờ sờ xây bằng nề trông rất sự-sích. Ấy là cái dấu tích để biểu dương cái hùng-thế của Nam-Triều ngày xưa. Ấy lấy theo tên núi Hoành-sơn mà biểu-hiệu là Tấn-bắc-đồng-quang (cửa Hoành-sơn), đối với cửa Hải-vân-quang thời cửa nầy cũng đồng một xứ cứ-hiểm vậy. Trong sử sách của Nam-Triều đã ghi chép đầy những trương giấy về sự trạng của cửa ấy, thật là một nơi cứ-hiểm có cái hình thế rất hùng tráng trong buổi loạn-ly mà người Nam cùng người Bắc tranh đấu nhau giữa một chiến trường rất gớm ghê. Tuy bây giờ cửa ấy không còn cái quan hệ gì với giang-sơn thổ-vũ, nhưng trông thấy cái vẻ tồi, ngồi kia, cái hình đơn sơ kia thời khiến cho người sinh biết bao là cái cảm tình chan chứa, cái hệ niệm âm-thầm với nhà-nước thật đáng kính đáng trọng thay.

Chỉ trong vài mươi phút đồng hồ thời đã vượt khỏi đèo-ngang, lại đi vài mươi kilomètres nữa thời đã đến tỉnh Hà-tỉnh một bên đường, về phía tả, tôi có một cái bia đá dựng trong một cái nhà xây bằng nề, ở gần một bên dòng sông nhỏ. Ấy là một cái bia Kỷ-niệm của kẻ kiến-công đào-tạc, giòng lạch nhỏ của huyện Kỳ-anh là quan Công-sứ Sandré và quan Tuần-vũ Tôn thất-Hân, nay ngài hiện đương bỉnh trọng quyền Đông-các-Võ-hiện-điện Đại-học-sĩ ở Huế.

Những người cầm máy xe-hơi chở khách hay là chở thơ chẳng khi nào tuân theo luật lệ đã định số người hành khách và hàng hoá phải chở là bao nhiêu, chúng nó tùy ý chở được bao nhiêu thời chở. Lắm khi chúng nó lại hỗn đản và bắt nạt hành khách là những người không chịu ngồi chen chúc chật hẹp vì những người chở thêm quá số. Tưởng nên đặt ra sự xem xét kiểm soát hằng ngày trong những nơi tiện lợi sự chuyên chở để cho tránh khỏi điều rủi ro trong sự yên-thỏa của mọi người.

Đến Vịnh 8 giờ tối, tôi vào nhà hàng cơm (Hôtel des Alliés) của chú Khách A-minh người Quảng-Đông. Nhà hàng ấy dọn dẹp theo cách Tây rất tiện lợi cho người trú ngụ. — Ăn cơm tối xong, trước khi an nghỉ-điệp, thời tôi đi đến rạp hát của người Annam ta ở nơi ấy. Tôi mua giấy vào xem hết một cắt, cứ hạng ấy vào ngồi. Trông thấy một cái rạp ngói giữa giữa rất là cao rộng, nơi sân khấu đã cao lại chỉ có mặt tường giữa vẽ những bức tranh và trần thiết theo lối Annam. Những áo mão của bạn-hát rất là đẹp dị thường, tôi lấy làm ngạc nhiên mà nghĩ rằng Vịnh cùng Huế cách bao nhiêu xa, sao rạp hát nầy hơn hai rạp ở Huế thập bội? Ở Huế tuy rạp làm bằng ngói rất kiên cố, mà cả hai rạp chứa đầy những đống rác ở các nơi xó xỉnh chẳng bao giờ quét dọn, thật bại thay cho sự vệ-sinh, đã có hội-đồng vệ sinh thành-phố của tòa Thừa-Thiên, thời sự sạch sẽ ắt phải tuân mới được vậy.

Những nơi sân-khấu các rạp ba bề đề trống, các con hát mặc xiêm áo rách rưới tả tơi và dùng những ghế đẳng rất là dơ dáy. Những người chủ rạp lại chủ cả bọn người hát thời tưởng cũng đủ tiền của mà sửa đổi lại các điều bất tiện ấy, nhưng họ không muốn sửa đổi thì nào cả, đó là tự quyền của họ, biết làm sao được. không trách gì ở chốn Đế-Đô mà chúng ta lại phải hưởng lấy những cái quan cảnh ở các rạp hát tuồng vô-vị như thế.

Những âm-nhạc thời rộn ràng quá, lại những tiếng trống chầu xen lẫn vào một cách nghe rất khó chịu thay.

Những rạp hát ở Huế chẳng phải nên chê đâu vì rằng ta nên ghi lấy cái tuyệt-diệu. Tuy rằng áo xiêm rách rưới, nhưng toàn theo cách ăn mặc của nước nhà. Những người hát buông ra những câu hát có âm-luật rất đúng đắn, tiếng giọng rất phân minh, lại như thức múa và giáng vẽ mặt thời cách nào cũng đúng theo nhịp nhàng, đáng phết, lại tuân theo rất cẩn thận cách điều di-truyền và khi ra diễn-tuồng nơi sân-khấu còn noi cái giáng cách của nước nhà nhiều lắm.

Chí như ở Vịnh những người hát dù đã học thành nghề nghiệp tại Huế, nhưng mặt mày xiêm áo toàn theo Tàu, nào là những cái mão, những bộ-râu rất to lớn, rất giải rậm, không hiệp thức, dầu xem có đẹp mắt vui lòng đi nữa, nhưng cách phục sức không phải là đồ bản xứ, còn giọng hát khi quá chậm mất cả lối hay ho.

Ấy nên sửa lại, nên canh cải thế nào mới hiệp thức. Vậy các điều ấy phải đổi thay, mà cũng nên giữ lại cho trọn vẹn cái lề lối xưa, trong các điều ấy thời nay bây còn cái mỹ-thuật rất đúng đắn của nhà diễn-kịch là rạp hát ở Huế.

TRẦN-VĂN-CHIỂM.

TRỞ SÚNG BẮN MÌNH

Tên Màng là con ruột của cựu cai-tổng Bình-phú Hồ-văn-Cứng; bữa 3 Septembre, lúc 8 giờ ban mai, nội nhà đang ăn cơm nơi nhà sau, thình lình nghe tiếng súng ở nhà trên nổ; ai nấy hoảng hốt chạy lên xem cho rõ hà cớ; thì thấy tên Màng ngã lăng trên bộ ván mà chết, máu chảy linh láng; thấy nên ghê gớm khôn cùng. Kế đó đi báo quan đến xét, thì nghi chắc rằng tên Màng ngậm khẩu súng vào miệng; rồi tay thì cầm súng, còn chơn thì đạp lẩy cò; cho nên khi nổ thì đạn bắt từ óc-dọng mà trổ ngay ra sọ; óc bể nát, văng từ miếng đầy trên ván, súng nầy vốn của cha nó là Hồ-văn-Cứng, song không rõ vì sao mà nó giận đến đổi hủy mình.

Nếu lấy theo lời khai của cha nó, thì tưởng lại tên Màng gan dạ lắm. Lời cha nó khai như vầy: « Buổi sớm mai ngày nọ, nó đi mua đồ ăn, gặp Thôn-trưởng; vì nó chưa đóng thuế, nên bị thôn-trưởng rầy nói: Sao chú không lo đóng thuế? Nếu chưa đóng thì ghe ngày bị bắt; mà hễ chú bị bắt thì cực lòng chú, làm rộn tôi; tôi quyết không nhận lãnh. Tên Màng nghe vậy; về phân phiền với cha; cha trả lời rằng: « để mặc tao; có tiền rồi sẽ đóng ». Ý Màng nghĩ buồn và hổ thẹn phận mình, nên khi nội nhà mắc ăn cơm, Màng không ăn, thừa dịp một mình ở nhà trên, lò mò lấy súng nạp đạn vào mà tự tử. Tóm lại: như quả có mấy lời trên đây, thì tưởng không đủ cớ làm cho Màng tự tử, vì lời Thôn-trưởng dạy đóng thuế; thì phải, bởi phận mình làm dân thì đóng thuế, còn bổn phận thôn-trưởng thì lo thâu; dân giữ dân tề, dĩ hà nhứt thể.

Tưởng chẳng qua là mạng số, của Màng có ngắn đấy thôi, khi ến cho Màng không vui sống ở!

CHÂU-MINH-TẠO.

HÀI ĐÀM

Cách đền ơn giam hậu

Một ông Hương. . . kia, vốn nhà giàu có mà rích róng; cả đời chẳng khi nào chịu phí xuất một đồng mà làm nghĩa thù tạc cùng ai, hoặc đền đáp công ơn cho người đã giúp mình nên việc.

Ngày nọ ông phải việc, cậy anh Mít giúp đỡ cho ông; song ông chẳng dám nói động đến đều tiền bạc.

Mít đã biết tánh ông ta rồi, nhưng vì niềm bằng bối vì việc bổn phận, nên sẵn lòng giúp. Ngày thứ hai, Mít mới nhắn ông Hương... đến mà cho hay việc đã xong.

Ông Hương . . . hết lòng mừng rỡ và khen ngợi Mít mà nói rằng: «Công của chú tôi không quên, để chừng nào nhà tôi có đám kỵ hay là tuần tự chi, thì tôi sẽ mời chú đến chơi; còn bây giờ tôi xin kiếu về kẻo tối! »

Ô-sơn Nguyễn-trường Bá

Ngày 11 Septembre 1922

VỀ VIỆC TÀI CHÁNH

GIÁ BẠC

	Sớm mai
Nhà nước	7 15
Ngân hàng Đông-Pháp	7 15
Ngân hàng Hongkong Shanghai	7 20
Ngân hàng Chartered	7 20

Quốc trái Đông-pháp...48$80

GIÁ BẠC ARGENT FIN TẠI LONDRES

Sớm mai

Tại Paris ngày 9 Septembre 1922

	Trả mặt	Trả kỳ
Ngân hàng Đông-Pháp	35 1 8	35 1 8
Ngân hàng Hongkong Shanghai	35 1/8	35 1 8
Ngân hàng Chartered	35 1/8	35 1 8

GIÁ BẠC LIVRES STERLING

Tại Paris ngày 9 Septembre 1922

Ngân hàng Đông-Pháp	57 fr.	55
Ngân hàng Hongkong Shanghai	57	35
Ngân hàng Chartered	57	555

QUỐC TRÁI CỦA ĐẠI-PHÁP

Tại Paris ngày 9 Septembre 1922

Và lợi 3 %		61	6[illegible]	Và lợi 4 % 1920	80	91
Và lợi 5 % 1915		76	97	Và lợi 6 % 1920	91	47
Và lợi 6 % 1918		84	15			

LÚA GẠO

Giá lúa chở đến nhà máy Chợlớn bao trả lại ở một trăm kí lô

Vinhlong	4 00	4.10
Gò-công	4.20	4.30
Bãi-xàu	4.20	4.30
Sóc-liêu	4.30	4.40
[illegible]	3.40	3.61
Giá [illegible]	4.12	4.14

Giá vàng của tiệm SẦM-QUẢNG-HƯNG, mỗi lượng là **46$80.**

棧客利名 Danh-Lợi Khách-sạng

Chư-tôn, nhà khách-sạng « DANH-LỢI » nay sửa-sang lại tinh-khiết sạch sẽ, có thông ngọn gió thanh-quang, có đặc đèn điện tỏ rạng, rất hạp với phép vệ-sanh; nhứt thiếc phòng giường nệm gối đều là đồ tinh-hảo. Và lại có đặc chuông để kêu Bồi, có phòng kín để tắm rửa, trà nước tiếp khách đều dùng đồ thượng phẩm cả. Thật là một nơi khách-sạng thú-vị vô song đó.

Cúi xin chư-tôn huệ cố, bổn sạng thật tình hoan-nghinh một cách vui vẻ.

棧客利名

DANH-LỢI KHÁCH-SẠNG

Đường Jaccaréo, số 37-39-41. Cholon.

Cẩn bạch.

NHÀ TRƯỜNG

Phủ-Huỳnh

Có Thành-phố Cholon châu cấp

đường Charle-Thoson, — CHOLON.

Trường nầy lập ra, năm 1907 để chuyên một nghề giáo hóa trẻ em học tới bằng cấp sơ đẳng pháp học. Trường học cất theo trường nhà nước, tại đất nhà, chẳng phải lập trong phố mướn chật hẹp. Vì vậy nên lớp học khoản khoát, sân chơi rộng rãi, có trồng cây, bóng mát mẻ, rào tứ phía, nhà ngủ của học trò, lầu cao ba từng: rộng rãi khoản khoát, có dọn phòng riêng cho trò nào ề mình, có nước máy, đèn khí, đủ cho học-sanh dùng.

Trường nầy cất nhằm chỗ rất tiện, cách nhà gấy xe lửa Saigon Mytho 300 thước xe lửa Saigon Cnolon 600 thước, nhà thương bổn quốc 200 thước.

Trường nầy rất nghiêm, cả sư đệ đều hượng hòa, hạ lục. Biết giữ câu liêm-sỉ, lấy một sự trực tình, lấy sức học mà đua tranh, chẳng hề biết dĩ tài tế thân như mấy trường tư kia đã bị sở báo L'Echo Annamite. La Tribune indigène trực luận.

Số cử từ mỗi năm, trong 10 tên có rủi bị rớt 2 còn đậu 8 (8/10). Hề lãnh được cấp bằng sơ đẳng, thì chủ trường lãnh đem ra trường Taberd ngồi được lớp ba. Chẳng phải dám khoe danh, đó là lời ngôn trực.

Tuy thành phố Cholon có trường học thì trong mỗi quận (hết thảy là sáu, bảy trường) song có hơn 150 học trò tới học trường Phủ-Huỳnh. Quan Đốc-lý Cholon thưởng mỗi năm là 500 đồng bạc. Đó là dấu chỉ trường Phủ-Huỳnh dạy học cách tận tình, nên được viên quan, quới chức Langsa và Annam ở tại Cholon tin cậy mà cho con, cháu đến học.

Nhờ đạo đức nên cho con học trường Phủ-Huỳnh, vì chủ trương cần cách riêng việc kinh hôm, mai, nghe dạy và xem lễ ngày Chúa nhựt, xưng tội rước lễ. Tiền nhà trường tính rẻ vì nhà đất là của đốc học trường, mỗi trò ăn học trong, có chỗ ngủ tử tế, có kẻ giặt áo quần; một tháng 14 đồng.

Cẩn bạch

Le Directeur de l'Ecole Phủ-Huỳnh,

Roger HIỀN

HÃY ĐẾN TẠI NHÀ CHỤP HÌNH

PHOTO STUDIO

MÀ MUA

Giấy Auto-Vireurs (Virage à l'hyposulfite). Setona và Paget, 0$74 một xấp 9/2 và 13/18.

Intona P. O. P..... 1.20 id.

Ronix de cévaer... 1.15 id.

Lumière......... 0.68, 9/12 13/8 và 18/24 và giấy au citrate d'argent (Virage à l'or).

Ilford P. O. P. tropical 1$10 id.

Từ cuốn 6 tờ 50/60: 5$65 và 12 tờ = 10$80.

Lumière......... 0$55 mỗi xấp 9/12 13/18 và 18/24.

PHOTO STUDIO

Số 136 tới 138 *đường Catinat* SAIGON.

德 ÉPICERIE MÉTROPOLITAIRE 同

TRẦN - DANG

Số nhà 148 đường d'Espagne (en face des Halles Centrales.—SAIGON)

Tại nhà buôn TRANDANG đường d'Espagne số nhà 148, có bán đủ đồ vật thực và các thứ rượu Langsa đều là đồ bên đại Pháp đem qua, giá rẻ lại tinh hảo.

Xin chư quí ai trong Nam-kỳ có cần dùng vật chi xin đến tiệm tôi, thì rõ, tôi sẵn lòng tiếp rước tử tế.

Nay kính

TRAN-DANG

舖私傢利昌廣貫西

DƯƠNG-DIEN

MARCHAND DE MEUBLES

109-111 Rue Catinat

SAIGON

XIN CÁC PHỦ-ÔNG CHỦ-Ý!

Làm người ở đời lấy chi làm sự nghiệp? Như muốn có sự nghiệp, trước hết phải sắm đồ-đạt thập vật trong nhà. Bởi vậy, sẵn cửa hàng của chúng tôi có đủ cho chư qui-vị mua dùng, trước xem chơi cho toại chí, sau để dành làm đồ kỷ-niệm cho cháu con những là.

Giường tây bằng sắt, bằng thao và đồng đỏ, ghế ngồi mặt mây hiệu « Thonet » thiệt, đủ thứ kiểu. Nệm, mùng gối, lá-phủ sẵn sàn, kiến soi (glaces) tủ đứng bàn, mặt cây và mặt đá cẩm-thạch, lớn nhỏ; còn những bàn ghế theo kiểu kiểm thời (salon) toàn là cây danh mộc cả.

Tiệm tôi bán giá rẻ hơn các nơi, vì tôi có người thay mặt lựa hàng bên Thái-tây chở lại.

Xin qui-ông, qui-bà thừa dịp rảnh đến tiệm xem qua thì ắt vui khoái! Tiệm tôi lập ra ở Nam-kỳ có hơn mấy chục năm rồi, ai ai cũng đều tin cậy.

Còn qui-ông, qui-bà muốn đặt đồ đạt theo ý mình thì chúng tôi xin sẽ làm y theo kiểu, vì bổn-hiệu có xưởng trại lớn.

Xin chư qui-vị ghi lòng, tới xem qua một phen đủ rõ.

DƯƠNG-ĐIỀN.

Ai muốn **MUA SỈ** *(EN GROS)* những hàng **TƠ, LỤA BẮC-KỲ,** *(Soieries du Tonkin)* cho được hàng tốt, giá rẻ, nên viết thơ mau mau cho tiệm.

Maison Tonkinoise

ĐỒNG - THỊNH

4, Rue de la Soie Hanoi

Thời sẽ được lời nhiều

Ai muốn lấy kiểu (Echantillons) hỏi giá tiệm **Đồng-thịnh** ấy cũng trả lời tử tế.

Voila l'étiquette du véritable:

UN MATTEI!

Rượu bổ khỏe thượng hạng ai cũng muốn uống.

Hãy hỏi mà mua cho được hữu rượu **VIN du CAP CORSE** nầy.

Có trữ bán tại hãng

DENIS FRÈRES

là Đại-biểu ở Saigon, Haiphong, Hanoi, Pnom-Penh và Tourane

MỘT CÁI TIN LÀNH

Bổn tiệm mới tiếp được vỏ xe hơi mới **PNEUX A TRINGLES,**

« BERGOUGNAN CABLÉ »

Xin bán cho chư-tôn giá rẻ hơn các nhà khác.

XIN ĐẾN XEM TẠI TIỆM

L. DESMARQUOY & Cie

ở đường Bd Charner, môn bài số 114

SAIGON

MUỐN CHO CHƯ-TÔN MỖI NGƯỜI ĐƯỢC HƯỞNG CÁI LỢI ẤY, CHÚNG TÔI XIN HỨA CHO HUÊ-HỒNG CHO NHỮNG BẠN HÀNG MỚI.

TẠI HẢNG CŨNG CÓ BÁN

VỎ XE KÉO và XE MÁY ĐẠP ĐỒ MỚI ĐẾN CŨNG HẠ GIÁ

LỜI RAO

Cho mấy chủ có xe kéo cho mướn

Nên dùng thứ Cao su pneus C. G. M. cho xe mình.

Vỏ (enveloppes) hạng nhứt, một cặp 12×56 Ruột (chambres à air) 5 piastres.

Sau tại Hảng nấu Cao su, ở đường Douaumont Saigon.

NHÀ CHỤP HÌNH HIỆU:

"Photo Nadal"

120, ở đường Catinat, số 120

SAIGON

Các nhà chụp hình ???

Chụp hình chơi và chụp hình nghề

Chiếc tàu AMBOISE mới chở lại những kiến, giấy, hiệu Spécial contaste Crumière « DRAGON » vách hình, đèn dọi để làm ra cho lớn, máy phòng vuông, thứ 13x18, 18x24 và 24x30, ống dòm hiệu: Krauss, Tessar, Zeiss, Berthiot, vân vân.

Trong bổn tiệm, chư-tôn muốn mua các món đồ dùng chụp hình, thuốc và đồ phụ tùng đều có cả, mà giá đã rẻ lại tốt nhứt không có đâu bằng.

Cáo Bạch

Tiệm thợ bạc của tôi có bán hột thủy-xoàn nước trắng xanh, có cả tá thủy xoàn, có ngôi sao và trái tiệm nhận hột xoàn làm sẵn để bán giá rẻ.

Lại có hột thủy-xoàn lớn nhỏ đủ thứ cũng có đồng hồ bằng vàng và bằng bạc hiệu:

« CYMA »

giá bán nhẹ hơn các tiệm khác

Như chư quí khách muốn mua đồ chỉ xin tới tiệm tôi thì tôi sẽ hết lòng tiếp rước.

Saigon le 15 Juin 1922

KYYUN

n° 179. Rue Catinat SAIGON.

XIN GHÉ MẮT

Có một cái xe-hơi hiệu BUICK bốn máy còn tốt và vỏ ruột mới dứt giá 2000 $ ai muốn mua do nơi *M. A Anh Boulevard Paul Bert N. 75 Dakao.*

Đèn cầy hiệu cái mão

CROWN CANDLES

Của Hảng

COMPAGNIE FRANCO-ASIATIQUE DES PÉTROLES

Xưa nước Nam ta thắp đèn thường thì dùng dầu cá, dầu mù u dầu da-dồ và dầu phộng, vân vân. Còn trong việc quan hôn tang tế thì lại dùng đèn sáp. Các thứ đèn nói trên đó, thắp nó thì mắc công khêu còn đèn sáp muốn dùng nó thì lại mắc công xe, coi ra bất tiện quá.

Từ ngày dân biết phát minh, đèn cầy mới hiện thì được tiện cho chúng ta nhiều lẽ: đã sạch sẽ, ít tốn mà lại tỏ rạng bội phần.

Như trong việc quan hôn tang tế mà dùng đèn sáp thì giá đã mắc mà còn phải mắc công xe, và lại mắc công hốt tàn [illegible]

Như nay có thứ đèn cầy của hảng Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles chế ra dặng thế cho đèn sáp thì nên cho ta dùng lắm. Thứ lớn có, thứ nhỏ có, giá rẻ bội phần.

Dùng đèn cầy của hảng nầy thì xinh đẹp, lắm. Hoặc đình miễu chùa chiền, dùng nó mà thế cho đèn sáp thì lại càng hay, mà ít tốn nữa. Nhứt là mấy bực văn-nhân tài-tử nếu thắp đèn cầy ban đêm mà xem sách hoặc đọc *Lục-Tỉnh Tân-Văn* thì được khỏe con mắt.

XIN GHÉ MẮT

Ở đường Catinat Saigon mới mở ra một cái tiệm bán đủ đồ gia vị, nào các thứ rượu chát, rượu Champagne, nước suối, bánh hộp, nào dầu thơm, đồ dùng theo việc nấu nướng, đồ bằng pha-ly, bằng sành, đồ bạc, dao, nỉa, muỗng, mức, đủ thứ trái cây tươi bên Đại-pháp đem lại mỗi chiến tàu.

Epicerie Saigonnaise HỒNG-VÂN et A-PHÁT

145-147-149, rue Catinat SAIGON

Bán sỉ, bán lẻ.

Giá rẻ hơn các nơi. Gởi đi khắp lục châu, gởi bằng đem tiền tới nhà thơ lãnh (contre remboursement.)

Xin qui quan, các ông các bà có dịp đi Saigon ghé lại tiệm tôi mà xem công cuộc chúng tôi buôn bán.

NHỊ - THIÊN - ĐƯỜNG

PHARMACIE-ASIATIQUE

38, rue de Canton — à CHOLON

Extrait du Certificat délivré par l'Institut Pasteur de Saigon le 15 Octobre 1921.

Ces préparations peuvent être considérées, toutes, comme des préparations ou substances de la Pharmacopée chinoise. Elles paraissent ne présenter aucun danger, à condition de se conformer, pour leur emploi, interne ou externe, aux indications des notices ou des étiquettes. Enfin, elles sont en très bon état de conservation.

Sao lục tờ vi bằng Institut Pasteur, Saigon ngày 15 Octobre 1921 chứng rằng:

Các thứ thuốc của tiệm tôi nói trên đây đều làm bằng mấy vị thuốc bên Trung-huê. Thuốc của tiệm tôi không có món chi làm hại hết, miễn là trong khi dùng hoặc uống hoặc thoa, thì phải cứ coi theo các lời dặn hay là coi theo nhãn Nói tắc một đều là thuốc, của tiệm tôi để lâu chẳng hư.

HÓA - ĐÀM - CHỈ - KHÁI TÁN

« THUỐC HO »

Thuốc ho nầy của Ông Vi Tế Sanh ra công lên non núi tìm kiếm các thứ dược tài bèn chế ra thứ thuốc ho nầy trị các chứng bịnh ho: ho gió, ho lao, ho tổn, ho ra huyết, ho lâu năm, và bịnh tức:

Dầu ho dữ dẫn cho thể mấy uống thuốc nầy trong nửa giờ thì bớt, vài ngày đã lành.

Như người lớn mỗi ngày uống 1 gói khi ăn cơm rồi, hay là đang khi ho, thì uống với nước trà.

Còn đờn bà có chửa uống nửa gói,

Và con nít chừng ba tuổi cho đến 6 tuổi 1 gói phân làm 4.

6 tuổi cho đến 12 tuổi, một gói phân làm 2.

12 tuổi sấp lên uống nửa gói.

Cữ ăn: «đồ chiên xào, đồ nguội lạnh, trái cây, rau sống, đồ cay và rượu, mấy món đó chẳng nên dùng tới.

Giá mỗi gói... 0$10, — 10 gói ... 1$00

PHARMACIE PRINCIPALE

CỦA ÔNG

L. SOLIRÈNE

nhứt-hạng bào-chế sư

KẺ NGHIỆP CHO ÔNG G. RENOUX

(Sẽ ngưng nhà hát tây. — SAIGON)

Tiệm thuốc nầy tưởng bực nhứt đã lâu năm rồi và buôn bán lớn hơn các tiệm khác trong cõi Đông-Pháp nầy.

Tiệm thuốc nầy có tiếng là nhờ chuyên bán thuốc thượng hạng, nhờ có một ông thầy bào-chế nhứt hạng, văn là sư-nhơn bác-vật xuất thân, đứng xem sóc việc bào-chế thuốc một cách rất kỹ lưỡng, trăng theo toa của các quan thầy thuốc ra cho người ta; vì nhờ có người Tây và người Nam thầy thầy đều tin cậy.

Tiệm thuốc nầy cứ; do theo ý người ban hàng mà bán thuốc, hoặc trăm theo toa của quan thầy thuốc mà bào-chế, chớ chẳng hề khi nào làm sai, hay là lúc trong tiệm không có thứ thuốc người ta hỏi rồi không đem thứ thuốc khác mà đổi thế vào.

(Tiệm thuốc chánh của ông L. SOLIRÈNE khuyên những bạn hàng:

Nên dùng thuốc của ông L. SOLIRÈNE là một người chủ tiệm rất ngay thẳng, chiếu hiện đã! sĩ;

Vì thuốc tinh tấn, mỗi lần thuốc bên tây gởi qua đều có thí nghiệm cho rõ tốt xấu, thiệt giả;

Vì có bán hàng đồng đảo, nên bán mau hết, không có thuốc cũ;

Vì có quan thầy bào-chế nhứt hạng, xem xét kỹ lưỡng cách bào-chế thuốc cho ý theo toa của quan thầy.

TIỆM BÁN VÀNG TÂY

HIỆU

CON RỒNG VÀNG

Ông GIUNTOLI *Chủ-nhơn ở tại đường Catinat môn bài số 135 và 143, gần bến Pháp-Việt Khách-lầu*

(Grand Hôtel de France)

Kính mời chư quí bà và chư qui ông đời gót ngọc đến tiệm ông mà mua đồ Nữ-trang. Nội Saigon có một mình tiệm nầy bán đủ các món đồ Nữ-trang làm theo kiểu Annam cho bạn đồng-bang ta dùng. Chẳng thiếu chi là hoa-tai, cà-rá, dây-chuyền, đồng-hồ, mài-day bằng vàng, bằng bạc, trơn hay là có nhận đủ thứ hột xoàn.

Cũng có bán đủ thứ kiến soi con mắt bằng ni-kên, bằng vàng và bọc vàng, kiểu thiệt bằng thầy tinh, trong cả hoàn-cầu đều ưa dùng và các lương-y cũng đều nạp dụng.

Còn hột xoàn thì chẳng thiếu thứ chi: lớn có, nhỏ có, nước trắng thiệt tốt, hoặc chưa nhận, hoặc làm sẵn trong cà-ra, bông tai đủ kiểu.

Ông GIUNTOLI, chủ tiệm vàng hiệu CON RỒNG VÀNG, hồi trước có làm thợ bạc và thợ làm đồng-hồ, nên hiểu rõ coi cai quản các người làm công.

Chư qui bà và chư qui ông có mướn làm hay là mướn sửa đồ Nữ-trang thì xin đem tới tiệm nầy, thiệt sẽ được vừa lòng chẳng sai.

Trong Lục-châu chư qui-bà và chư qui-ông có cần dùng đồ Nữ-trang thì xin hãy đến tại tiệm « CON RỒNG VÀNG » nầy vì tại tiệm nầy bán đồ thiệt tốt và giá rẻ hơn các tiệm khác.

NAY KÍNH.

KHOÁN CHẤT THUY

(Nước suối kim thạch)

VICHY

PHÁP-QUỐC-TUYỀN

VICHY ÉTAT

VICHY CÉLESTINS

Có bán nguyên pc pả nửa ve.

Trị bịnh đau Thận, bịnh đau Bàng-quang, bịnh Phong — Thạch-lâm-bịnh (kẻ) — đau mấy chỗ lỉt-lỏ.

VICHY GRANDE-GRILLE trị bịnh thương ti, trường nhiệt

VICHY HOPITAL và bịnh đàm.

Hãy coi chừng đồ giả mạo, khi mua phải chỉ cho trúng thứ nước nào mình muốn dùng.

VICHY-ÉTAT ĐIỀU TỄ

Có hộp và có ve.

SEL VICHY-ÉTAT là muối tự nhiên trong nước suối ấy mà ra. —

PASTILLES VICHY-ÉTAT mỗi khi ăn cơm rồi nống chưng, 2, 3 hoàn thì dễ tiêu hóa.

COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT dùng để cho mình đọn nước xi *Mỗi-khi-chất).*

Sắc bất ba đào

DỊ-NỊCH NHÂN

(Triều-Minh đời vua Huệ-Đế, năm thứ hai tại tỉnh Sơn-đông, Huyện Tê-hàng có tên Trần-hóa-Chiêu, con nhà học trò, vợ là Lavang-ngoc-Nga, con nhà hàng phố, có sắc khuynh thành, từ lúc tiểu-nga về làm dâu họ Trần, thì cũng vẹn bề đức hạnh, còn cha của Hóa-Chiêu là người làm tư-bản tại Kinh, nhưng mà mất lộc (chết) đã 3 năm rồi, Hóa-Chiêu còn có một bà mẹ già mà thôi.

Ngày kia vợ chồng (tiỏa - Chiêu), bàn luận cùng nhau ra buôn bán, đặng kiếm lời độ nhựt. Chừng ra buôn bán, thì vợ chồng cũng chung vui theo phận; nghề con buôn thương-mãi hay dải sĩ chiếu hiền; gặp mối thì lấy lời chuốt ngót, rảnh thì ngồi quán mà may và coi hàng. Một bữa kia có tên Trát-hảo-Sắc, con nhà giàu có tại Huyện, đi dạo phố-trời chiều, xem trường nàng Tiêu Nga, điệu ngồi may và đẹp đẽ vô cùng, chàng Hảo-Sắc mượn chước mua đồ ghé coi cho tận; khi ghé vô quán, nàng Tiêu-Nga vừa thấy mục bỏ vào nhà sau, kẻ chồng nàng là Hóa-Chiêu bước ra chào khách. Trát-hảo-Sắc lở lối mới chuyện vãn một giây lâu, mua vài món đồ lấy có; rồi từ tạ ra về, ngày mai lại trở lại quán thăm chàng Hóa-Chiêu nữa.

Từ đó về sau tới lui lân cận chuyện vãn vui vầy, kẻ tỏ nhà dư đề, người bày việc thiếu xây, (thiệt, lòng người cố ác, dạ thế khó lường). Hảo-Sắc dọ biết Hóa-Chiêu nghèo nên lấy tiền mà gài bẫy; ban đầu hỏi thăm nghề buôn bán, sau bày chuyện buôn chung giùm vốn. Thế tình con nhà thiếu thốn hay bợ bạc tiền, mà cũng bởi Hảo-Sắc ân cần, nên Hóa-Chiêu tin dạ!!! Khi Hóa-Chiêu tùng thì mượn Hảo-Sắc 5-7 chục quan tiền mua bán, rồi trả lại, trả lời mấy Hảo-Sắc cũng từ, còn lúc Hảo-Sắc hùn 5-7 trăm buôn bán cũng không chia lời miễn đủ vốn thì thôi. Kết nghĩa với nỉ nhau như vậy, cũng đều vui năm mà Hảo-Sắc chẳng hề khi nào đến Hóa-Chiêu khi không có Hóa-Chiêu ở nhà, hay là ngõ cho chàng chường chị Tiêu-Nga như trước nữa. (Khán quan coi đó mà coi), làm người xử sự như chẳng Trát-hảo-Sắc vậy, ai lại chẳng tin, tuy là lân la đạm đạo, chớ cũ chi phân minh, không sai lễ-nghĩa, kính nhau dường như sơ lần nhứt ngỏ, lại tình cung kính mẹ Hóa-Chiêu như là người thân, đến đỗi bà mẹ của Hóa-Chiêu nhiều khi thương yêu thì Hảo-Sắc lo đến quên ăn quên ngủ, nghĩa tình như vậy đã hai ba năm trời không sai một mảy.

Qua năm sau, tại Huyện Tê-hàng thất mùa dậu nành, nên đậu hủ giá cao, Hảo Sắc mới ra tiền rủ Hóa-Chiêu qua Hàng-châu mua đậu về mà bán. Lúc ghe đi tới cửa biển Hàng-châu gặp lúc trời hôm tuyết rạng trăng dọi đầu gành, hai người mới ra trước muỗi hồng mát; nhơn cách gia tình cả tháng, nên đêm khuya động lòng, kể nhớ gia tự, người buồn tâm sự, mới cùng nhau tạm chén giải khuây; cớ một bàn, rượu một chén, đòn một khúc, rượu nửa hồ, thì chưa đủ vịnh rượu đã cạn bầu, còn trong ghe bè bạn đã ngũ mê mang; Hóa-Chiêu thiệt tình, chén nào cạn chén nấy, còn Hảo-Sắc đưa đẩy vài chén cho có chừng. Trát-hảo-Sắc thấy Hóa-Chiêu say thiệt mới ra tay xô chàng xuống vời, thương hại cho Trần-hóa-Chiêu, phần say, phần bị nước chảy mạnh, song cũng gượng lội vô bờ, ngặt Hảo-Sắc lòng độc giã chước lấy sào đưa ra làm tuồng cứu vớt; cho Hóa - Chiêu gượng lội vô lấy sào mà vô kỳ trung cầm sào mà nhận chìm Hóa-Chiêu thêm cho mau chết, Nhận xuống trời lên cũng đói ba lần mới thiệt trôi ngay, Hóa-Chiêu trôi rồi, thì Hảo-Sắc mới cỡ thống khốc ai (giết người mà giả dạng dao, khéo làm bộ thống khốc!!! Nhẫn tâm chi lắm vậy?) Và quày ghe trở về, dặng cho mẹ và vợ của Hóa-Chiêu hay, sự nan kỳ mạng số, và khốc lợ như mưa, nên mẹ và vợ của Hóa-Chiêu thấy và như vậy thì cũng tin bằng lời, chớ không tưởng là và (Hảo-Sắc) gỉ ết con và chồng mình. Từ đó về sau, đến khi mãn phục cho Hóa-Chiêu; năm ba bữa thì Hóa-Sắc đến thăm viếng và cấp dưỡng một lần mà mỗi lần đến thì nhắc Hóa-Chiêu mà khóc, ai thấy cũng động lòng. Đã vậy còn làm tuồng ngay thẳng, mỗi sự gì muốn nói thì nói với mẹ của Hóa-Chiêu, chẳng hề nói với chị Tiêu-Nga bao giờ. Làm như vậy mà mẹ của Hóa Chiêu không tin sao đặng bởi vậy bà cảm tình trước mắt, khác nào như con ruột; hễ rằng thì nhắc, thấy thì mừng, chàng Hảo-Sắc biết ý lại làm màu hơn nữa, chừng qua đặng ba năm, khi tang của Hóa-Chiêu mới mãn, dặng đói ba tháng, thì có người đến bàn luận với bà già Hóa-Chiêu gả nàng Tiêu-Nga cho Trát-hảo-Sắc, chớ nàng Tiêu-Nga hồi còn nhỏ tuổi, không lẽ ở vậy hoài, tảo vãng cũng phải lấy chồng, thà lấy chồng như Trát-hảo-Sắc cũng đặng. (Nguyên kẻ lới bàn tính với bà già Hóa-Chiêu đó là người của Hảo-Sắc mướn tới nói, mụ của Hóa-Chiêu nghe lập; và dụng thương Hảo-Sắc, lại đến như chị Tiêu-Nga là người hiền đức không muốn lìa xa, bởi vậy bà già của Trần-hóa-Chiêu nghĩ phải mới ép dầu mà gả cho Trát-hảo-Sắc.

Nói về Trát-hảo-Sắc từ ngày cưới đặng nàng Tiêu-Nga rồi, thì tiền bạc bỏ chi, trước nuôi sau dưỡng con, mỗi mỗi đều chiều theo tánh giả, không đều gì trái ý; ở vậy mới êm như bản thạch. Còn sự giết người nào ai thấy đặng, nhưng mà lưới trời lay lồng mà khó lọt, hễ cơ thâm thì họa giết thâm. Vợ chồng ở với nhau đặng mười năm, sanh đặng hai đứa con, khiến đêm một đêm khi trăng tỏ, vợ cuống hứng cảnh trời, thưởng sen liệt hồ, dưới thì hồ sen đơm nhụy, trên trăng đợi trời hôm, cảnh tình vấn vương, chồng vợ say sưa, chồng ngâm thi uống rượu, vợ nhâm cảnh xem hoa, nước suối trong vắt, hoa phơi tuyết thơm thơ; phút đâu

(Coi tiếp trương kế tự)

PIPPERMINT GET làm cho đi khát, cho mát và lại bổ

Quán rượu thâm giọng

NƠI SỞ-THỊ

SAIGON

Kính cùng quí ông quí bà tường lãm: Tôi mới mở một quán nhỏ tại nhà kiểu xiêm nơi gần chỗ chưng Voi, có sắm nhiều thứ rượu ngon để thêm giọng, cho những người đạo chơi lúc nhàn du nơi ấy. Xin qui khách thừa dịp ghé vào trước nghỉ chơn, sau dùng rượu, nếu nước chanh café cho đỡ khát. Và có bán đồ ăn lót lòng pain sandwich charcuterie bánh văn vân.

Chủ quán:
HONG-THE.

Trăm năm không phai

TIỆM-HỌA-CHƠN-DUNG

NGUYỄN-ĐỨC-NHUẬN

55 73, Boulevard de la Somme Saigon.

(ngang gare xe lửa giữa chợ-cũ)

Thợ vẽ tiệm nầy đã có bằng cấp tốt nghiệp nơi trường xảo-nghệ, và được 3 cái bằng cấp đấu xảo Hanoi. Hình vẽ thiệt tinh xảo và đã trăm năm không phai.

Chư quí vị muốn vẽ xin viết thơ hỏi, tiệm nầy sẽ gởi cho một tờ cáo-bạch cờ biểu rõ thước tắc giá cả và cái nghĩa nhân minh.

TÀU HƠI NỘI CỦA ÔNG FARMAN MỚI BÀY HIỆU:

« Le Passe-Partout »

— Nhậm lẹ như xe hơi —

— Tiện bề ghé các nơi —

— Chạy chỗ nào cũng được —

— Thảo ra rất dễ —

— Ráp lại như trở tay. —

Ấy là một thứ tàu rất lẹ làng, dùng máy hiệu « ANZANI » sức chạy 10-12 ngựa, và chạy bằng thứ chưng vỉ kiểu phi-thoàn; chừ vỉ và bằng hữu đi sông nấy rạch kia rất mau; bất luận nơi nào, nước đó chẳng một tấc thì chạy được, hoặc ruộng khi có nước nhỏ cũng chạy được.

Chừ vỉ tốn chừng năm ba lít dầu xăng thì đi đặng 25 ngàn thước, trở 3 mặt giờ.

XƯA LÀ THỨ TÀU RẤT CỐ DANH TRÊN ĐỜI

Mau mau hãy gởi thơ mua tại xưởng đóng tàu hơi của ông Ch. BARDON, ở đường mé sông Khánh hội SAIGON.

Tại đây là hãng thay mặt bán tàu cho ông FERMAN trong cõi Đông Pháp.

Ch. BARDON.

Quai de la Marne Khanh-hoi

SAIGON

ĐÈN LÒA *đốt có mắn sáng,* hiệu BEST WIZARD.

1 tiền dầu.

không hang hao,

Sáng trắng ngon.

Không hay nghẹt.

Đã rẻ,

mà

Nội Nam kỳ có một mình tiệm

TRẦN - QUANG - NGHIỆM

84 đường Espagne Saigon

Có trữ hai hiệu đó mà thôi.

Dầu hôi hiệu cái Mào

Dầu hôi hiệu Cái Mào (Le Pétrole Coq-rouge) chẳng dầu của hãng Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles. Dầu tốt thắp đượn lắm. Bỏ đồng dầu hôi thì không sao quên hiệu Cái Mào. Phải lựa cho đặng hiệu Cái Mào mà mua, thì mới đặng đầu tốt.

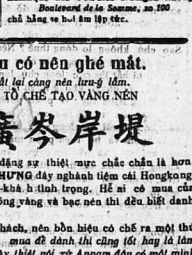

Trong các tiệm Lục-châu thay mặt cho hãng

Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles

Boulevard de la Somme, no 100

chỗ hãng về hồi lìm lớp tắc.

TRONG CÁC THỨ HIỆU XE-HƠI

CHU-TOÀN NÊN LỰA

De Dion Bouton

Thứ Torpede 10 H. P. Série

« « 10 H. P. Thảo luyện.

Diện chơi thiệt tốt.

« « 15 H. P. Diện chơi thiệt tốt.

Thứ xe tay bánh cám 8 tăng 10 H.P. Diệt chơi thiệt tốt.

Xe thiệt mãnh-mai, chắc chắn và ít hao dầu.

Cũng nên qua thử xe-máy hiệu « DE DION BOUTON » mà thôi là một thứ xe-máy tối hơn các thứ.

Các nhà xe chơi máy hãy nói. Nên mua một cái máy

Pathé

Kiểu đề diện, và kiểu thường. Có đủ thứ đĩa hát muốn lựa thứ nào cũng có.

Các nhà hiết lo giữ của. Nên mua một cái tủ-sắt hiệu

Verstaen

Lửa nhỏ đủ thứ, để giấy tờ, giấy bạc và sổ sách. *Tủ sắt màu cây. Tủ sắt nâu vân vân.*

Hãng trữ các hiệu kể trên đây:

Berthet, Charrière & Cie

68, Boulevard Charner 68,

SAIGON.

PHOTOGRAPHIE ARTISTIQUE ET INDUSTRIELLE

KHÁNH-KÝ & Cie

Phòng chụp hình mỹ-nghệ

Saigon, tại đường Bonnard, môn-bài, 54 gần nhà hát bóng Casino.

Kính cáo cùng Liệt-quí đặng rõ: chúng tôi mới mở một tiệm chụp hình mỹ nghệ tại đường Bonnard môn-bài 54 nhà sơn xanh (kế nhà Hát-bóng Casino).

Chỉ nhiệm công-ti chúng tôi là M. KHANH-KÝ đã qua học chuyên-môn nghề chụp-hình bên Qui-quốc và sau khi học đắc nghệ, đã đặng cử vô làm đốc-công trong hãng Gerschel là một hãng chụp-hình lớn nhứt tại thành Paris. Như vậy, người đáng đốc xuất công nghệ của tiệm chúng tôi thiệt đã học đắc thuật, đã hành-sự thành tài có thể hiến Liệt-vị Qui-khách những tấm hình rất tinh xảo, thế cách như những bình mỹ-nghệ các nhà lớn bên Thái-tây.

Mới đây, chủ-nhiệm công-ti chúng tôi, M. Khanh-Ký, đã đặng cra Nhà-nước cử theo hộ-giá tức Tourane tới Saigon, đặng chụp hình kỷ-niệm cuộc Hoàng-thượng ngự-du Qui-quốc, thì đã đặng cra *Vă-hữ ban khen* và đặng quan Tổng-thống và quan Thống-đốc công nhận là *thợ chụp hình chuyên môn độc biệt.*

Như vậy, không có tang chứng nào làm cho lời bá cáo của chúng tôi thêm giá-trị nữa.

Tiệm chúng tôi chụp hình ba giá và đủ các kiểu hình đẹ có các thứ mẫu tuyệt xảo đã hiến Qui khách lựa dặng như ý.

Hoàng cư chiếu cố, KHANH-KÝ & Cie.

Kết quả cuộc « Phân-thưởng lớn về việc xài dầu năm 1922 » trong kỳ đua vòng đu Mans đã chỉ sự thượng hạng các thứ dầu.

« SPIDOLEINE »

dùng it mà làm cho trơn chạy lâu hơn.

Trích lục trong Báo « L'AUTO » ngày 30 mai 1923.

Ai cũng biết rằng hiệt phép năm nay cuộc thi-thố xài dầu nhớt trong một thứ máy đi việc xài dầu nặng, nghĩa là gần 1 lít chạy cứ mỗi trăm ngàn thước, và những xe nhỏ mà chạy hường 35 cây bông năm dặng đi-từ carburant. Người ta công nhận rằng cuộc thi-thố dùng đặng trong cuộc đua-kỉ vậy đó. Ấy vậy trong khoản rộng chạy mấy mươi hôm, đã có mà hiệu nhiều tự hại thương, có xi hết, cuộc mua lộ các nhiều; coi máy nóng, cũng gần hỏng. Còn chừng, xe chạy 500 thì những hiệu hao thì nhiều như là Russol, Shland, Lubria, sur Matlde, thì không có xài đến, mà Lucas, Chenard, và Leonard, sur Chenard, Walcher, cũng vậy.

Cái vấn-đề mới gốc ky họ, cũng có làm. Chư-vị lại coi những xe CITROEN đặng sẵn, hao nhiêu: Ông POULAIN thì tháng mà cán, dặng 75 gr. trong 100 ngàn thước, còn xe BIGNAN xài một gốc ba lít dầu trong 100 ngàn thước, còn xe Voisin là một thứ xe mà tốt đi có mỗi trong chỗ khúc rồng ra ấy đặng dặng 600 ngàn lít là hơi hai phần ba lít trong 100 ngàn thước, xe này chạy gần 80 bực trung. Chỗ nầy không gì bon hiểm nữa, chỉ có ngại hiểm mấy thứ xe-máy mà trong cuộc đi nghỉ-thường lớn và việc xài dầu chẳng chắc một thứ nào rằng thứ dầu hiệu Langan là trương hoàng không thể nào bì kịp.

Chỉ có trong cuộc đăng tubercilleuse chở chẳng gì, mà chẳng đến hết nhà thứ hai-chuc tự nó, ấy là việc không cần chối gì đặng. Vậy thì nào chẳng tư vị xi, nào chẳng ngày rằng thấy thứ xe đua mà có hạng nhứt trong mấy kỳ đua gần thì đều dùng thứ dầu « SPIDOLEINE ».

CÁC NHÀ CÓ XE-HƠI

Nên biết rõ mua những dầu Langan hiệu « SPIDOLEINE » hoặc « Voie » là các thứ tốt, vì lại vô, vừng nào nhỏ nhớt nào cũng có.

Đại lý: L. Jacques & Cie 69 đường Catinat Saigon.

Hàng nam nữ giàu có nên ghé mắt.

Các nhà chế đồ đeo đồ giả lại càng nên lưu-ý lắm.

SĂM-QUẢNG-HƯNG THỈ TỔ CHẾ TẠO VÀNG NÉN

鋪金馨廣岑岸堤

Đời nay chi chi cũng chẳng qua đặng sự thiệt mực chắc chắn là hơn. Bởi vậy cho nên tiệm SĂM-QUẢNG-HƯNG đây nghành tiệm cái Hongkong, Quảng Đông Năm-kỳ đặng nhờ qui-khá hạnh trọng. Hễ ai có mua của bổn hiệu những vàng 1 i, vàng thẻ, đồng vàng và bạc nén thì đều biết danh là đồ tốt lại giá rẻ.

Vì muốn phương tiện, cho qui-khách, nên bổn hiệu có chế ra một thứ vàng thoi đủ lượng sắc màu tươi tốt, *mua để dành thì cũng tốt hay là làm đồ trang điểm*, nếu ra như vàng lá vậy *thiệt mới xin Annam đây có một mình tiệm SĂM-QUẢNG-HƯNG chế ra mà thôi; không ai bì kịp và không ai có* nếu có thì cũng là bắt chước của bổn hiệu. Lời tục ngữ có nói rằng: *Một bổn thủy nguyên nhơn xanh hồ tử.*

Xin qui-vị dời gót đến tiệm SĂM-QUẢNG-HƯNG ở đường Canton số nhà 46 mà mua rồi sẽ biết rằng lời nói chẳng sai.

Giá vàng thoi của bổn hiệu ngày hôm qua mỗi lượng là **46 $ 60.**

Xin qui-vị xem giá này rồi hỏi thử mấy người hay mua quen của bổn hiệu coi có phải giá đó chăng và như qui vị có mua rồi xin lấy ra mà so với vàng của các tiệm khác coi có phải là màu và giá rẻ hơn chăng.

Vàng của bổn hiệu dám xưng rằng: vàng thiệt không sợ lửa.

Cholon, **SĂM-QUẢNG-HƯNG** Cẩn cáo.

SĂM-QUẢNG-HƯNG TIỆM BÁN VÀNG

CÓ BÁN VÀNG LÁ, VÀNG THOI, BẠC NÉN, VÀNG ĐỒNG NHỎ, LỚN ĐỦ THỨ

Rượu mạnh hiệu DEJEAN đã thơm mà lại ngọt làm cho những tay thạo rượu đều thảy khen ngợi

Chỉ một mình hãng Denis frères có trữ mà thôi

PHARMACIE PRINCIPALE

Tiệm thuốc Tây nầy dọn dẹp theo cách Văn-minh và lớn hơn hết trong Đông-Pháp nầy, lập ra từ năm 1856

Hồi trước của ông HOLBÉ và RENOUX nay ông SOLIRÈNE nhứt hạng bào-chế sư kê nghiệp

Ở Saigon, ngang nhà hát tây. Bán đủ thứ thuốc tây, tốt thượng hạng và giá lại rẻ. Lục-châu chư quân tử có cần dùng thuốc tây xin hãy viết thơ cho tiệm thuốc nầy mà mua, thì sẽ được vừa lòng.

Cuốn DƯỢC-TÁNH LƯỢC BIÊN đã xuất bản rồi, ai muốn xin, thì viết thơ cho ông L. SOLIRÈNE ngài sẽ gởi cho không.

CỐ TRỮ BÁN TẠI KHO HOÀN-CẦU

«MAGASIN UNIVERSEL»

187, Rue Catinat. — SAIGON

ĐỒNG HỒ

Số 1045. — Bằng cây hạch-đào sơn vẹt-nì, chạy 15 bữa, có chuông đánh giờ và nửa giờ trên cái chiêng *Bourdon*, cái mặt bằng bạc, kiểu kim thời, 3 mặt kiến bề cao 0m70.

Giá là **35 $ 00**

Số 1046. — Bằng cây hạch-đào sơn vẹt-nì, chạy 15 bữa, có chuông đánh giờ và nửa giờ trên cái chiêng *Bourdon* cái mặt bằng bạc, kiểu kim thời, 3 mặt kiến, bề cao 0m77

Giá là **40 $ 00**

Trả tiền trước khỏi đóng tiền gởi.

ĐỒNG HỒ TRÁI QUÍT. — « La reine des Montres » bằng vàng Huê-kỳ kiểu đẻ bỏ túi, thứ thiệt tốt, có bảo lãnh 10 năm ốc không hề hư

Kiểu lớn 7 $ 00, có dây chuyền Simmon **10 $ 50**.

Kiểu nhỏ 8 đồng, có dây chuyền Simmon **11 $ 50**.

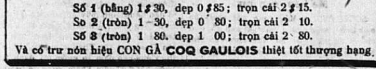

Số 2 **Số 3**

ĐÈN CÓ TIM ĐIỆN

Số 1 (bằng) 1 $ 30, dẹp 0 $ 85 ; trọn cái 2 $ 15.
Số 2 (tròn) 1 - 30, dẹp 0 80 ; trọn cái 2 - 10.
Số 3 (tròn) 1 80. dẹp 1 00 ; trọn cái 2 - 80.

Và cổ trữ nón hiệu CON GÀ **COQ GAULOIS** thiệt tốt thượng hạng.

Ai muốn uống thứ rượu **COGNAC LENONON** thì hãy hỏi hãng **DENIS FRÈRES** ở Saigon. Rượu nầy thiệt ngon, nếu anh em nống thử thì sẽ mua liền.

Rượu bổ tốt hảo hạng là rượu **Quin quina St. RAPHAEL**. Thứ đỏ và thứ trắng. Có trữ bán tại hãn **DENIS FRÈRES** là Đại-biểu ở *Saigon, Hải-phòng, Hanội, Pnom-penh* và *Tourane*.

CHỦ ĐIỀN ! NÔNG GIA ! CÁC NHÀ CÓ XE HƠI !

Các món gì của chư-tôn muốn làm bằng sắt, làm ra hay là sửa lại những máy móc và đồ khí-cụ về nông-nghiệp ;

Làm các món nhỏ rời của mô-tơ bằng thép, gan, đồng, đồng-bạch.

Thì xin chư-tôn hãy đến :

FORGES ATELIERS ET CHANTIERS D'INDOCHINE

Tại Khánh-hội, Quaï de la Marne

Dây thép nói 95 mà đặt.

Làm kỹ-cang lam, có tay thợ chuyên-môn ở các xưởng kỹ-nghệ khéo bên Pháp-quốc kiem điem công việc làm.

(Tiếp theo trương thứ ba).

dưới hồ lại có một con ếch nổi lên, nàng Tiêu-Nga thấy bèn lấy cây thọc chơi, cây vừa thọc thì ếch lặn xuống, lấy cây lên thì ếch lại nổi lên, để xuống nổi lên dư đôi ba lần, thì ếch cũng cứ lặn hụp như thế ; chàng Trát-hảo-Sắc chợt thấy cớ sự con ếch lặn hụp như vậy, bèn ngụ hai câu tức cảnh như vầy :

Hồi ức thập tam niên tiền sự,
Huyền tợ hà mô lục thủy thời.

« Thích nôm : mười-ba năm trước tích in như, mường tượng ngày nay ếch sặt sừ. » Hảo-Sắc bình vừa dứt, nàng Tiêu-Nga nghe lọ tai, bèn xin chồng viết hai câu thơ túc cảnh mới đọc ra cho nàng coi, dặng nàng tiếp thêm sau. Hảo-Sắc tưởng thiệt và biết vợ là người tài ba, nên lật đật lấy viết, viết ra trên giấy ; nàng Tiêu-Nga coi qua ngụ ý chuyện chồng mình trước (là Hòa-Chiêu) chết tới năm nay cũng 13 năm, nàng mới lấy hai câu thơ đó mà làm tang và nắm Hảo-Sắc mà la lên, nói quả quyết rằng : Trần-hảo-Sắc giết chồng trước mình là Trần-hòa-Chiêu mà thôi. Quan quân chạy tới bắt hết cả vợ chồng, dẫn đến tỉnh đường tấn văn ; thì Trát-hảo Sắc tự cung đầu đây mối nhợ, thọ phượt thắng thân, không đền chồi cải. Tỉnh đường kết án, sớ xin xử tử, thì nàng Tiêu Nga xin chịu tội thế, quan hỏi cân do, thì nàng trần tình rằng : «Cũng vì nhan sắc của tôi, mà làm cho hai chồng phải chết, thì tôi còn mặt mũi nào sống làm chi, thà chết trước cho gặp chồng cũ dưới huỳnh tuyền mà tỏ nỗi thiệt hơn kẻo người chín suối ngậm hờn, sau là bỏ kiếp mà hồng cho rảnh ». Quan cũng cho lời cung của Tiêu-Nga là có nghĩa phải, song tội ai nấy chịu không cho nàng chết thế. Chừng xử tử Trát-hảo-Sắc rồi, nàng Tiêu-Nga xin xác chôn cất xong xuôi, mới trở về nhà, trước lạy mẹ chồng sau gởi hai con thơ lu, cùng làm năm bài tứ tuyệt như sau đây, rồi nàng thắt cổ mà chết.

***

Năm bài tự tiệt như vầy !

Giết chồng rồi lại lấy chồng thù,
Mặt mũi nào còn tiếc sống đâu.
Hòn giận bởi mình cưu kẻ thác,
Huỳnh tuyền nay xuống tỏ đuôi đầu ;

***

Đuôi đầu tỏ lại lẽ phàm mình.
Tại kiếp hồng nhan lỗi cái sanh,
Ân ái đương nồng ghẹ cớ hận.
Hay là nhan sắc ắt cho mình :

***

Cho mình bận biệu kiếp hồng nhan,
Vì vậy riêng hờn với chữ tương.
Phận gái có chồng trai có chúa,
Thì quân nghịch phụ tiếng đời mang.

***

Mang tiếng cùng đời sống ích chi,
Cái thân phận gái vậy thôi thì.
Mất còn hai lẽ làm sao khỏi,
Lỗi đạo tông phu nghĩ đáng cay.

***

Đáng cay mình biết lấy mình thôi,
Thà dứt dây oan nghiệt trái rồi.
Chẻ trách dâu sau đời nghị luận,
Thiếp xin cam chịu lỗi cùng đời.

Phê bình. — Vì làm trai xưa nay ai cũng không khỏi đa mang tình dục, nhưng mà dục chồ gái không chồng cả, chớ dục chồ gái có chồng thì là phải cự nỗ luôn, chớ đừng bắt chước như chàng Trát-hảo-Sắc, người đã chết muốn đời nào rồi, mà tiếng (tiếng xấu) còn bia miệng thế.

Dịch trong D. L. C. T.
CHÁNH-LẬP-SOẠN.

Nguyễn-xích-Hồng

HỌC DƯỜNG

Những nghiệp sư Tây đáng ở Bảo « Lục-Tỉnh Tân-Văn » một vài ông nhơn quới hè chẳng ưu, nên bổn trường quyền thế ông khác.

Hiện có những ông sau nầy dạy hai lớp Tối nghiệp (1re & 2e Années) từ ngày tựu trường Août 1922.

MM. GIRAUD, văn khoa cữ nhơn, chuyên dạy Pháp văn (Licencié ès-lettres).
COULET, văn khoa cữ nhơn, chuyên dạy Pháp văn (Licencié ès-lettres).
CLAVERIN, cách trí khoa Bác vật (Ingénieur de l'Ecole centrale) chuyên dạy Toán Pháp và Bác vật khoa.

Ngu kinh

Nguyễn-xích-Hồng.

Một cuốn sách

RẤT CÓ ÍCH !!!

Điều lệ mới

Các chủ xe hơi, xe máy, các thứ xe, nhứt là SỐP-PHƠ cần phải biết, có lời quan Nguyên-soái Nam-kỳ cho phép dịch ra, theo lời nghị ban, ngày 16 mai 1922.

Dịch ra in quốc-ngữ rồi, có gởi bán lẻ khắp nơi giá mỗi cuốn 0 $ 50.

Mua sỉ, xin đến báo quán Nông-công-thương nghị.

TIỆM ANNAM

Đóng giày và mọy y phục Langsa

Lê-văn-Bền, *Kế-nghiệp*

cho nhà PHÚ-TOÀN

17-19, Rue Amiral Courbet
(Halles Centrales)
SAIGON

Sự tốt của da

Trong 5-6 phân vuông da mặt, có trên 2700 chơn lông. Mỗi chơn đều đặng bụi da. Giữ da cho tốt thì nhờ bột nhồng Cadum mà lấy nó mỗi ngày, thì tự nhiên loại bụi da ấy phải tiêu, vì bởi bột nhồng Cadum nó đi thẩu trong chơn lông. Ấnh ra hết, thì sự nhiễm da trở nên mịn và mát mẻ. Vì vậy cho nên bột nhồng Cadum mới đứng lên đi, nhồng Cadum bán có 2 $ 50 tiệm nào cũng có,

XE MÁY ĐẠP CỦA HÃNG *L. GAFFORT*

HIỆU « ALCYON »

ĐUA ĂN HẠNG NHỨT

Hôm bữa khai trương Trường đua xe máy đạp tại Saigon, bên phía mấy người Langsa đua lãnh phần thưởng của quan Toàn-quyền ban thì *M. Le STUNFF* ngồi xe máy đạp hiệu **ALCYON** ăn hạng nhứt.

Còn bên phía mấy người Annam đua lãnh phần thưởng khai trương thì *M. Trần-văn-THINH* hạng nhứt, *M. Trần-văn-CHÁNH* hạng nhì, hai vị ấy cũng ngồi xe máy đạp hiệu **ALCYON**

L. GAFFORT.

N° 32, 34, 36, Rue Catinat. — SAIGON

VIN TONIQUE

ET

BI-NUTRITIF

DU DOCTEUR RIP

Vệ-sanh TUỔU của Lavang-g RIP chế

Thứ thuốc rượu nầy là một vị đại bổ gân cốt cùng là trán kiện tinh thần, bất kỳ là bao nhiêu tuổi đều uống dặng cả. Những kẻ tuổi cao khí lực suy giảm, vội thấy ngày xuân đi thôn môn hễ uống rượu nầy vô, thì ắt dặng cử lão thành đồng, mặt mày trẻ coi, toại chí, lại mặng non xưa.

Còn con nít liệt nhược, đờn bà mất máu, có huyết bạch, có chửa, những kẻ hao tổn tinh thần, hễ uống rượu nầy vào thì mạnh mẽ lẫm liệt, da thịt đỏ săn, tinh thần trán kiện.

Giá mỗi ve là ba đồng bạc.

Có trữ bán tại tiệm thuốc *Tây ở đường Marin số 190, Cholon.*

Dépôt **PHARMACIE FRANÇO-ANNAMITE** *Rue Marins* **CHOLON.**

LA PLUS VASTE ET LA MIEUX ORGANISÉE DE L'INDOCHINE

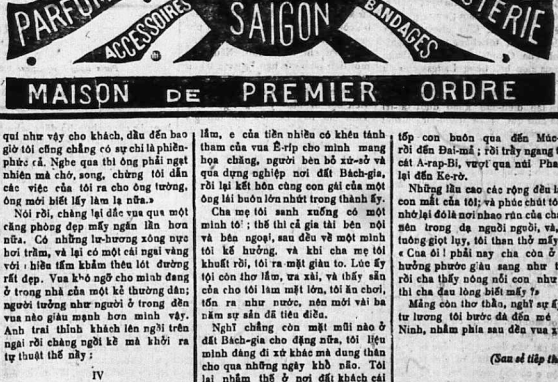

MAISON DE PREMIER ORDRE

CHUYỆN ARẠP

Chuyện Một ngàn lẻ một ngày

(Tiếp theo)

Vua đọc thơ xong, người chẳng biết sao mà chàng A-bun Ca-xem có tánh hào hiệp đến thế, và biết mình luận tánh gã đã sai. Vua nói : « Muốn cho trời ban xuống cho Gia-pha lương-tử. Khờ người mà ta tự tình từ đây. Ta chớ có tự phụ rằng hào hiệp hơn cả người đời, kia là một kẻ tôi dân trong nước nó còn hào hiệp hơn ta. » Nói vậy rồi vua lại nghĩ : « Ma cũng lạ thay, một đứa thường dân sao nó có bẩu vật mà cho ta như thế. Khi nẫy phải ta hỏi cho biết bửu ấy ở đâu mà hắn có. Ta không thể tâm hỏi cho rõ, vậy là ta lỗi quá. Ta phải tìm đến ngọn ngành việc nầy rồi về Bác-đát mới xem. Mà lại trong nước ta đã có kẻ đặng gặp kịp tin đến hỏi ta, thì lẽ nào ta chẳng tìm cho tường tuyên cớ. Để ta trở lại viếng hắn một phen nữa và khéo gạy cho hắn tỏ thật coi làm sao mà hắn có cái sự nghiệp to dường ấy. » Vua bèn chôn, đề cả bọn gia đình ở lại quán, ra đi trở lại nhà anh trai nội giờ đó, và thấy chàng ở nhà có một mình, vua bèn nói : « Cha chả ! cậu cho tôi lẽ vật trọng thay, nán tôi lãnh lấy rồi những e lỗi vì thấy tánh cậu hào hiệp mà chịu ơn cho thái quá. Xin cậu đỡ tôi hỏi các vật lại cho cậu, và, cầm lấy cái tình cậu tiếp đãi tôi rất hậu, để tôi về bên Bác-đát cao rao cái vẻ phong-mỹ và cái ý hào-hiệp của cậu cho ai nấy đặng hay.

Anh trai có sắc buồn, đáp lại :

« Trong thế khi ông có đến không đẹp cho đứa thơ sanh nầy sao. Chẳng là tôi làm lỗi chi đây nên ông mới không nạp dùng lễ vật. Bằng không vậy, lẽ đâu ông đi từ chối cho bỉ mặt tôi. »

Vua đáp :

« Không đâu, nói cho có trời, thấy cậu xử thế tôi ưng bụng lắm ; nhưng mà các lễ vật của cậu cho đến là đồ báu quá đi. Nó hàu hơn đồ nội phủ nữa ; và, nói ra e lỗi, tôi nghĩ rằng cậu nên giám việc hào phóng của nhà, và khá xét cho nó hay tiêu hao có thuở. »

A-bun Ca-xem nghe nói thì cười chúm chím và nói lại như vầy : « Thưa ông, nghe lại mới biết là không phải vì chấp nhứt thơ sanh mà ông đi từ lễ vật thì tôi mới an lòng. Vậy xin ông cứ vui nhậm đừng ngại cho tôi phải thiệt, và tôi cũng thưa rằng đâu mỗi ngày tôi biếu đồ qui như vậy cho khách, đâu đến bao giờ tôi cũng chẳng có sự chi là phiền-phức cả. Nghe qua thì ông phải ngạc nhiên mà chớ, song, chừng tôi dẫn các việc của tôi ra cho ông tường, ông mới biết lấy làm lạ nữa. »

Nói rồi, chàng lại dắc vua qua một căng phòng đẹp mấy ngăn lần hơn nữa. Có những lư-hương xông mục hơi trầm, và lại có một cái ngai vàng với : biển tấm khảm thêu lót đường rất đẹp. Vua khỏ ngỡ cho mình đang ở trong nhà của một kẻ thường dân ; người tưởng như người ở trong đền vua nào giàu mạnh hơn mình vậy. Ánh trai thỉnh khách lên ngồi trên ngai rồi chàng ngồi kẻ mà khởi ra tự thuật thế nầy :

IV

Tôi là con của một người buôn ngọc ở đất Ke-rờ, tên Áp-tờ-la-Dich. Tiền nghiệm tôi buổi xưa giàu lớn lắm, e của tiền nhiều có khêu tánh tham của vua Ê-rịp cho mình mang họa chăng, người bèn bỏ xứ-sở và qua dựng nghiệp nơi đất Bách-gia, rồi lại kết bòn cùng con gái của một ông lái buôn lớn nhứt trong thành ấy.

Cha mẹ tôi sanh xuống có một mình tôi ; thì thi cả gia tài bèn nội và bên ngoại, sau đều về một mình tôi kế hưởng. Và khi cha mẹ tôi khuất rồi, tôi ra mặt giàu to. Lúc ấy tôi còn thơ lắm, ưa xài, và thấy sắn của cho tôi làm mặt lớn, tôi ăn chơi, tốn ra như nước, nên mới vài ba năm sự sắn đã tiêu điều.

Nghĩ chẳng còn mặt mũi nào ở đất Bách-gia cho đặng nữa, tôi liệu mình đáng đi xứ khác mà dung thân cho qua những ngày khổ não. Tôi lại nhắm thế ở nơi đất khách cái cảnh khó-cùng ắt để chịu hơn. Sự nghiệp tôi còn lại một cái nhà, tôi bèn bán phức. Tôi hiệp theo một tốp con buôn qua đến Mác-xen, rồi đến Đai-mát ; rồi trẩy ngang tăng cát A-rạp-Bi, vượt qua núi Pha-ran, lại đến Ke-rờ.

Những lần cao các rộng đều là với con mắt của tôi; và phúc chút tôi sực nhớ lại đó là nơi nhao rún của cha tôi, sên trong dạ người ấy, và, mất tuồng giọt huy, tôi than thở mấy lời : « Cua ôi ! phải nay cha còn ở thế, hưởng phước giàu sang như trước rồi cha thấy nông nỗi con như vầy thì cha đau lòng biết mấy ?»

Mảng còn thơ thẩn, nghĩ sự ấy mà tư lương tôi bước đà đến mé sông Ninh, nhắm phía sau đền vua xứ ấy.

(Sau sẽ tiếp theo)

SAIGON IMP. — DE L'UNION — TIRAGE 8 500 EXEMPLAIRES — L'Administrateur Gérant : NGUYỄN-VĂN-CỦA

Enregistré à Saigon le 20 Sept 22
Saigon le 21/9/22